

پژوهش‌های
سلامت اداری
سال اول
شماره ۳
پاییز ۱۴۰۴
صفحه ۱۶۳ الی ۲۱۷

مدل‌سازی عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش‌های فساد به سازمان بازرسی کل کشور^۱

(مورد مطالعه: اداره کل بازرسی
استان فارس)

چکیده

پژوهش حاضر به دنبال شناسایی عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش‌های فساد به سازمان بازرسی کل کشور و مدل‌سازی و تفسیر روابط بین این عوامل برای تبیین و شناخت بیشتر در بین مدیران و سیاست‌گذاران است. پژوهش به صورت کیفی - کمی

۱. پژوهش حاضر برگرفته از طرح پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش‌های فساد به سازمان بازرسی کل کشور (مورد مطالعه: شهر شیراز)» است که با استفاده از رویکرد مدل‌سازی ساختاری - تفسیری جامع‌فازی انجام شده است.

تاریخ ارسال: ۱۲ خردادماه ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری: ۹ تیرماه ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۸ مهرماه ۱۴۰۴

محمد رضا نوربخش^۲
(دکترای ریاضی
کاربردی گرایش آمار)

محمد رضا ارغوان^۳
(کارشناسی ارشد
رشته مدیریت دولتی،
دانشکده اقتصاد،
مدیریت و علوم
اجتماعی، دانشگاه
شیراز)

عباس سستی^۴ (دکترای
مدیریت، گروه آمار
و مدیریت سازمانی،
پژوهشکده مطالعات
بین رشته‌ای، پژوهشگاه
قوه قضاییه)

2. noorstat@gmail.com

3. marghavan7811@gmail.com

4. abbas_sonati@yahoo.com

انجام شده است؛ به‌گونه‌ای که ابتدا با استفاده از روش مرور سیستماتیک عوامل مؤثر شناسایی و در مرحله بعد با استفاده از روش مدل‌سازی ساختاری - تفسیری جامع‌فازی، روابط بین عوامل مدل‌سازی و تفسیر شد. یافته‌ها در بخش مرور سیستماتیک نشان داد که عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد شامل ۸ مؤلفه است. مؤلفه‌ها عبارت است از: ویژگی‌های فردی، ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی)، ویژگی‌های ساختاری، ویژگی‌های قانونی، ویژگی‌های انگیزشی، ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی، ویژگی‌های امنیتی و ویژگی‌های آموزشی و فرهنگی. یافته‌ها در بخش مدل‌سازی ساختاری - تفسیری جامع‌فازی نشان داد که بین عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد، رابطه علت و معلولی وجود دارد و عوامل در سه سطح، طبقه‌بندی شده‌اند؛ به‌گونه‌ای که در سطح یک که تأثیرپذیرترین سطح است، ویژگی‌های انگیزشی، ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی) و ویژگی‌های آموزشی و فرهنگی؛ در سطح دو، ویژگی‌های فردی، ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی و ویژگی‌های امنیتی و در سطح سه که تأثیرگذارترین سطح است، ویژگی‌های ساختاری و ویژگی‌های قانونی قرار دارند. نتایج نشان داد که وجود ساختار و قوانین دقیق و مشخص، پایه‌های اساسی در جذب مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد است. پس از جذب مشارکت مردم، حفظ امنیت، ایجاد حلقه ارتباطی و اطلاعاتی و ویژگی‌های فردی موجب تقویت مشارکت مردم شده و در نهایت، ایجاد انگیزش، حفظ اخلاقیات و ارزش‌ها و آموزش صحیح و ایجاد بستر فرهنگی مناسب باعث به اوج رسیدن مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد می‌شود.

کلمات کلیدی: مشارکت مردم، گزارش فساد، سازمان بازرسی کل کشور، اداره کل بازرسی استان فارس، مدل‌سازی ساختاری - تفسیری جامع‌فازی، مرور سیستماتیک.

Modeling Factors Affecting People's Participation in Submitting Corruption Reports to the General Inspectorate of the Country (Case Study: General Inspectorate of Fars Province) using a Fuzzy Total Interpretive Structural Modeling Approach

Mohammadreza Nourbakhsh (Ph.D. in Applied Mathematics, Statics Orientation)

Mohammadreza Arghavan (Master of public Administration, Faculty of Economics, Shiraz University)

Abbas Sonati (Ph.D. in Statics Management and Organization Management, Judiciary Research Institute)

Abstract

This study aims to identify the factors influencing public participation in reporting corruption to the General Inspectorate and to model the interrelationships among these factors to enhance managerial and policymaker understanding. Employing a quantitative approach, the research first identified key factors through a systematic review, then modeled and interpreted their relationships using Fuzzy Total Interpretive Structural Modeling (Fuzzy TISM). In the systematic review phase, the study population comprised all relevant research conducted over more than 20 years (from 1998 onward). Following systematic review protocols, 272 studies were selected for final analysis. For the Fuzzy TISM phase, the expert population consisted of 9 senior managers from the General Inspectorate of Fars Province (including the Inspector General,

چکیده انگلیسی

Deputy Inspector Generals, and Military Police), all of whom participated in the study.

The systematic review identified eight key factors affecting public participation in corruption reporting: 1) Individual Characteristics, 2) Moral and Spiritual (Value) Characteristics, 3) Structural Characteristics, 4) Legal Characteristics, 5) Motivational Characteristics, 6) Communication and Informational Characteristics, 7) Security Characteristics, and 8) Educational and Cultural Characteristics. The Fuzzy TISM analysis revealed causal relationships among these factors, organizing them into a three-level hierarchical model:

Level 1 (Most Influential / Driving Factors): Motivational, Moral/Spiritual, and Educational/Cultural Characteristics.

Level 2 (Linkage Factors): Individual, Communication/Informational, and Security Characteristics.

Level 3 (Most Dependent / Outcome Factors): Structural and Legal Characteristics.

The results indicate that well-defined structures and legal frameworks form the essential foundation for encouraging public participation in corruption reporting. Once participation is initiated, factors such as security assurance, effective communication channels, and individual attributes serve to strengthen engagement. Ultimately, fostering motivation, upholding ethical values, and promoting appropriate education and culture are pivotal for achieving optimal levels of public participation in the corruption reporting process.

Keywords: Public Participation, Corruption Reporting, General Inspectorate, Fars Province, Fuzzy Total Interpretive Structural Modeling (Fuzzy TISM), Systematic Review.

مقدمه

مشارکت، عاملی مبتنی بر شهروندی است و به معنای داشتن سهمی از چیزی و سود بردن از آن یا شرکت کردن در گروهی و همکاری با آن‌ها است. مشارکت، درگیری ذهنی و عاطفی اشخاص در موقعیت‌های گروهی است که آنان را برانگیخته تا برای رسیدن به اهداف گروه، یکدیگر را یاری داده و در مسئولیت کار، شریک شوند. مشارکت اجتماعی به عنوان فرصتی برای توانمندسازی اعضای جامعه برای همکاری فعالانه، نفوذ در فرایند و سهم‌شدن در منافع حاصله تعریف شده و مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد به عنوان فرصتی برای گسترش نظارت مردم بر اعمال دستگاه‌های اجرایی و سهم‌شدن در منافع حاصل از آن (منافع حاصل از گزارش فساد) است (اسدیپور و همکاران، ۱۳۹۷). مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد به گونه‌ای است که در آن جامعه، مردم در قالب گروه درآمده و نسبت به محیط پیرامون خود احساس مسئولیت پیدا می‌کنند و تلاش دارند که با برانگیختن و همکاری یکدیگر، موارد فساد را گزارش داده تا بتوانند هم بر فرایندها و دستگاه‌های اجرایی نفوذ و نظارت داشته و هم از منافع حاصل شده بهره‌مند گردند. از ویژگی‌های اصلی یک حکومت مردم‌سالار، مشارکت مردم در امر نظارت بر دستگاه‌های اجرایی و مبارزه با فساد است (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۷). در

نظام اسلامی، مشارکت مردم به عنوان یکی از عوامل اصلی در زمینه مقابله با فساد در نظر گرفته می‌شود (مرکزالمیری و همکاران، ۱۴۰۱). در راستای مبارزه با فساد، طرح‌ها و مدل‌های مختلفی ارائه شده که یکی از آن‌ها، مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد است که طبق آمارهای جهانی، گزارش دهی مردمی به عنوان نخستین عامل کشف تخلف‌ها به شمار می‌رود و حدود نیمی از فسادها در سازمان‌های دولتی و خصوصی به این شیوه، کشف و شناسایی می‌شوند (پرنیان و همکاران، ۱۳۹۶).

گزارش دهی مردمی که یکی از اصول مهم نظارت محسوب می‌شود، نظارت را در دو دسته متمرکز و غیرمتمرکز تقسیم کرده و گزارش دهی مردمی را به عنوان نظارت غیرمتمرکز مطرح کرده است (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۷). نظارتی که توسط نهادهای دولتی مانند سازمان بازرسی کل کشور انجام می‌شود، نظارت متمرکز گفته می‌شود و ویژگی اصلی آن، ظرفیت محدود ناشی از محدودیت تعداد ناظران است. نظارتی که توسط مردم و نهادهای غیردولتی مانند جامعه مدنی، تشکل‌های مردم‌نهاد، روزنامه‌نگاران و غیره انجام می‌شود، نظارت غیرمتمرکز می‌نامند و برخلاف نظارت متمرکز، گسترده‌تر و وسیع‌تر است و به تعداد مشخصی محدود نمی‌شود.

چون یکی از شاخص‌های حکمرانی خوب، مشارکت آحاد جامعه در ارتقای سطح حکمرانی است، بهره‌گرفتن از مشارکت مردمی می‌تواند در هم‌افزایی قدرت و ظرفیت دولت و بخش رسمی قدرت، نقش تعیین‌کننده داشته باشد. مطابق داده‌های سازمان شفافیت بین‌الملل در سال ۲۰۲۳، رتبه ایران در شاخص ادراک از فساد^۱ در بین ۱۸۰ کشور جهان، ۱۴۹ بوده است. با عنایت به نقش نهادهای مدنی، صاحبان مشاغل، اصناف، رسانه‌ها و حتی شهروندان عادی در قبال فساد در کنار دولت، مبارزه با فساد مسئولیتی جمعی تلقی می‌شود.

سازمان بازرسی کل کشور به عنوان سازمان مسئول در زمینه پیشگیری و مقابله، وظیفه نظارت خود را انجام می‌دهد؛ اما نظارت متمرکز به تنهایی نمی‌تواند تمامی موارد را پوشش دهد؛ از این رو، از گزارش دهی مردمی به عنوان یک ناظر غیرمتمرکز می‌توان بهره برد که در

1. Corruption Perceptions Index (CPI)

کنار نظارت متمرکز، نقش مکملی را ایفا کند و همانند کنش‌یار که سبب افزایش سرعت واکنش‌ها می‌شود، روند شناسایی موارد مربوط به فساد را سرعت بخشد.

یکی از فایده‌های اصلی گزارش‌دهی مردمی برای سازمان بازرسی، کاهش حجم کاری کارکنان سازمان است، چراکه سازمان هم باید شناسایی کند و هم مقابله و ازالین رو سرعت رسیدگی کاهش می‌یابد؛ اما هنگامی که از مردم کمک گرفته شود، روند شناسایی بهبودیافته و به تبع آن مقابله نیز سرعت می‌یابد. مشارکت مردم در گزارش‌دهی فساد یکی از بهترین و مؤثرترین روش‌ها برای مقابله با فساد است، به خصوص که با مشارکت و همراهی مردم باشد. دلیل اثربخشی آن در این است که هر جا مردم و سازمان‌ها با هم متحد و همسو بوده‌اند، بهترین نتایج حاصل شده است (پرنیان و همکاران، ۱۳۹۶؛ قاسمی و همکاران، ۱۳۹۷). از دیگر پیامدهای مثبت مشارکت مردم در گزارش‌دهی فساد می‌توان به کاهش تبانی در اثر گستردگی و تعدد ناظران (رستمی و همکاران، ۱۳۹۷)، کاهش فساد، افزایش شفافیت، گسترش اعتماد عمومی (ناصری، ۱۳۹۶) و بهبود سلامت اداری (میرکمالی و همکاران، ۱۳۹۵) اشاره کرد.

باتوجه به مطالعات انجام‌شده، مشخص شد که عواملی مانند عوامل فردی شامل تعهد و مسئولیت‌پذیری (آگوئیلرا^۱، ۲۰۲۳)، اعتماد به نفس (نیکولز^۲ و همکاران، ۲۰۲۱)؛ عوامل اخلاقی شامل آزادی بیان (محسنی، ۱۴۰۰)، وجود بستر نظارت همگانی (بابا محمدی، ۱۳۹۴)؛ عوامل انگیزشی شامل حمایت از گزارش‌دهندگان (وکیلی و همکاران، ۱۴۰۱)؛ عوامل قانونی شامل وجود شواهد و مدارک کافی (بولو و همکاران، ۱۳۹۶)؛ عوامل آموزشی شامل دانش و آگاهی (تسلیمی و همکاران، ۱۴۰۲)، آموزش و توانمندسازی (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۸)؛ عوامل ارتباطی و اطلاعاتی شامل ایجاد سامانه جامع دریافت گزارش (پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰)؛ عوامل امنیتی شامل حفظ هویت و محرمانگی (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۶) و عوامل ساختاری شامل عزم جدی برای مقابله با فساد (تانکبه^۳، ۲۰۱۹) و حکمرانی خوب (یاراحمدی و همکاران،

1. Aguilera

2. Nicholls

3. Tankebe

۱۳۹۹) و مسائل و معضلات اجتماعی و اداری (پرنیان و همکاران، ۱۳۹۶) نقش مهمی در مشارکت مردم در گزارش دهی فساد داشته‌اند.

عدم حمایت از گزارش دهندگان فساد، رفتارهای ناشایست و برخوردهای نامناسب با آن‌ها (پرنیان و همکاران، ۱۳۹۶)، کاغذبازی‌ها و روند اداری طولانی، ترس از افشا نمودن فساد به جهت تهدیدهایی که وجود دارد، نسبت دادن القاب بد از جمله مخبر و آنتن به گزارش دهندگان (کریمی و همکاران، ۱۴۰۰)، عدم وجود بستر حقوقی مناسب برای گزارش دهی فساد و غیره سبب شده است تا گزارش دهی فساد از سرعت لازمه برخوردار نباشد و حتی در مواردی گزارش دهندگان به ارائه گزارش فساد نپرداخته و گزارش ندادن را ترجیح دهند (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۷)؛ ازاین‌رو، این شکاف‌ها باعث شده تا سازمان بازرسی کل کشور به عنوان نهادی بسیار مهم در کشور که وظیفه مقابله با فساد را برعهده دارد از بازوی کمکی مهمی مانند گزارش دهی مردمی کمتر بهره‌برد و سرعت روند شناسایی فسادها و برخوردها با آن‌ها کاهش یابد (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۷). در این راستا، سازمان سعی دارد که زمینه را برای حضور نظارت غیرمتمرکز (گزارش دهی مردمی) فراهم کند تا رابطه دقیق‌تری بین دولت و مردم حاصل شود (پلی بین مردم و دولت ایجاد شود) و با استفاده از این گزارش‌ها دامنه نظارت خود را گسترش داده و در پیشگیری و مقابله با فساد سریع‌تر، دقیق‌تر و با قدرت بیشتری عمل نماید. با این توضیحات، پژوهش حاضر درصدد است تا عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد به سازمان بازرسی کل کشور را مورد واکاوی قرار دهد. پس از شناسایی عوامل مؤثر، مدل‌سازی و تعیین روابط بین آن‌ها نیز به مدیران و سیاست‌گذاران حوزه در شناخت بهتر عوامل کمک می‌کند؛ ازاین‌رو، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ‌گویی به سؤالات زیر است:

۱- عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش‌های فساد به سازمان بازرسی کل کشور

چيست؟

۲- از منظر خبرگان، روابط بین عوامل مؤثر چگونه باعث مشارکت مردم در ارائه گزارش

فساد می‌شوند؟

مروری بر ادبیات موضوعی

گزارش دهی فساد

باتوجه به اینکه در زمینه فساد، گزارش دهی، افشاگری و سوت زنی از یک واژه واحد «ویسل بلوئر» (ویسل بلوئر حاصل ترکیب دو کلمه ویسل به معنای سوت و بلوئر به معنای دمنده است) برگرفته شده، در این قسمت هر سه مورد یک جا آورده شده است.

در اوایل دهه ۱۹۷۰، رالف نیدر^۱ (فعال مدنی آمریکایی) واژه ای را ابداع نمود و در معنای افشاگر به کار برد. او تلاش کرد که به این واژه بار معنایی مثبت افزوده تا از دیگر واژه هایی مانند مخبر^۲ و خبرچین^۳ که بار معنایی منفی دارند، جدا نماید. باتوجه به مطالعات انجام شده می توان بیان نمود که افشاگر را به کسی می گویند که در یک سازمان خصوصی یا دولتی، اطلاعات یا خبر فعالیت هایی غیرقانونی، غیراخلاقی و نادرست را آشکار (فاش) می نماید و آن را به اطلاع عموم می رساند (عارف، ۱۳۹۵). در حقوق کشورهای همانند انگلستان و آمریکا از گزارش دهندگان فساد با عنوان سوت زن یاد می شود. در رابطه با تشریح سوت زن می توان این چنین بیان نمود که گزارش دهنده فساد هنگامی که با فساد می مواجه می شود، در سوت خود دمیده و دیگران را از فساد آگاه می سازد (رستمی و همکاران، ۱۳۹۷). افشاگری عملی است که از طریق آن، فرد در رابطه با تخلف های مشکوک و انجام شده ایجاد نگرانی نموده و گزارش خود در مورد این نگرانی ها و تخلف ها را به مقام های بالاتر، سازمان های نظارتی و عموم مردم اطلاع دهد. این سازوکار بخشی از سیستم یکپارچه ملی برای جلوگیری از فساد است (ویان، اگنیو و مک اینز^۴، ۲۰۲۲). در تعریف افشاگر باید به چند عنصر توجه نموده و آن ها را مشخص ساخته تا تعریف کامل تری حاصل شود. این عناصر عبارت است از: ۱- انگیزه؛ ۲- زمان؛ ۳- سری یا محرمانه بودن؛ ۴- ابزار. انگیزه افشاگر باید بازدارندگی باشد نه انتقام جویی و کسب شهرت. باتوجه به این عناصر می توان تعریفی کامل تر از افشاگر بیان نمود که عبارت است از: افشاگر کسی است که با انگیزه ای، اطلاعات مربوط به

1. Ralph Nader

2. Informers

3. Snitches

4. Vian, Agnew & McInnes

جرائم، تخلفات و سوء جریان‌های محرمانه را در یک دستگاه اداری که به خصوص از سوی صاحبان قدرت در گذشته جریان داشته یا در زمان حال جریان دارد یا بر اساس برنامه‌های آن دستگاه در آینده رخ خواهد داد را با استفاده از ابزارهایی مانند مطبوعات، شبکه‌های تلویزیونی، رادیویی، سایت‌ها، شبکه‌های اجتماعی، شبکه‌های مخابراتی، تریبون و غیره به اطلاع متصدیان امور در همان دستگاه، مقامات ذی صلاح (در خارج از دستگاه) و عموم مردم می‌رساند (عارف، ۱۳۹۵).

مشارکت مردم در گزارش دهی فساد

مقابله با فساد با توجه به سیاست‌های راهبردی تدوینی رهبری می‌تواند زمینه مشارکت همگانی مردم در امور سیاسی و مردم‌سالاری را تقویت نماید (مرکزالمیری و همکاران، ۱۴۰۱). یکی از خصوصیات اصلی و پایه‌ای حکومت‌های مردم‌سالار، مشارکت مردم در نظارت بر دستگاه‌های اجرایی و هم‌افزایی با آنان در راستای مبارزه با فساد است. در حکومت اسلامی لازم است که مردم بر اساس آیه «لیقوم الناس بالقسط» جایگاهی محوری داشته باشند. پس بر حکومت چنین کشوری واجب است که زمینه لازم برای حضور مردم و مشارکت آن‌ها در نظارت بر سازمان‌ها را فراهم کند (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۷). نظام اسلامی یک نظام ضد فساد است و مشارکت مردم به عنوان یکی از عوامل اصلی مقابله با فساد محسوب می‌شود (مرکزالمیری و همکاران، ۱۴۰۱). از مؤلفه‌های محوری در برنامه‌های مبارزه با فساد، مشارکت مردمی است و از مهم‌ترین مصادیق این نوع مشارکت، گزارش دهی تخلف است که منجر به کشف اولیه تخلف می‌شود (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۶)؛ همچنین یکی از قوی‌ترین ابزارهای مبارزه با فساد، استفاده از توان نظارتی مردمی و مشارکت آن‌ها برای کشف و کاهش تخلفات است (پرنیان و همکاران، ۱۳۹۶). با توجه به تجربیات مثبت استفاده از ظرفیت‌های مردمی در حوزه‌های مختلف، یکی از عرصه‌هایی که می‌توان از این ظرفیت‌ها استفاده نمود، حوزه پیشگیری از فساد است (میرکمالی و همکاران، ۱۳۹۵). تقویت همبستگی و ثبات جامعه و سپردن امور مردم به خود مردم در حوزه پیشگیری از جرائم، یکی از جلوه‌های افزایش مشارکت مردمی است. افزایش مشارکت مردمی باعث ایجاد نظم حداکثری در جامعه، کاهش هزینه‌های

پدیده مجرمانه، کاهش هزینه های دستگاه عدالت کیفری و غیره خواهد شد و تمامی این موارد به نفع خود مردم است (میرکمالی و همکاران، ۱۳۹۵).

عوامل مؤثر بر گزارش دهی فساد

در مطالعه دانژان^۱ و همکاران (۲۰۱۹) بیان شد که افرادی که دارای وجدان و کانون کنترل درونی قوی تری هستند و نوع دوستی بالاتری را احساس می کنند و همچنین برون گرایی بالا و کنش بیشتری دارند باعث تمایل بیشتری به افشاگری و سوت زنی می شود. ویان و همکاران (۲۰۲۲) چهار عامل را به عنوان تسهیل کننده های افشاگری مطرح نمودند که عبارت است از: ۱- پاداش های مالی برای افشاگری یا حمایت مالی از آن ها؛ ۲- وجدان کاری و افشاگری را وظیفه خود دانستن؛ ۳- اطمینان از مجرمانه بودن و ۴- وجود کانال های متعدد برای گزارش دهی. قدرت شواهد ناشی از وقوع تقلب و میزان مسئولیت ادراک شده، تأثیری مثبت بر احتمال گزارشگری دارند. افراد، در زمان وجود شواهد قوی از تقلب، نسبت به گزارش آن، احساس مسئولیت بیشتری می کنند و به احتمال زیاد آن را در صورت ناشناس ماندن گزارش می کنند (بولو و همکاران، ۱۳۹۶).

پیشینه های داخلی و خارجی

فرهادی نژاد و جعفری (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «شناسایی علل سوت زنی سازمانی و دلایل عدم تمایل سوت زنی در سازمان های دولتی» به دنبال آن بودند که در سازمان های دولتی چه عواملی سبب سوت زنی و چه عواملی سبب عدم سوت زنی می شوند. نتایج نشان داد که دلایل سوت زنی در قالب شش مضمون رویکرد سلامت محور، رویکرد منفعت طلبانه، رویکرد عدالت خواهانه، رویکرد اخلاق گرایانه، رویکرد تکلیف گرایانه و رویکرد انتقام جویانه قرار گرفته و دلایل عدم سوت زنی در قالب چهار مضمون عوامل مربوط به سازمان، عوامل مربوط به افشاکننده، عوامل مربوط به افشاشونده و عوامل مربوط به موضوع تخلف قرار گرفت؛ همچنین مشخص شد که رویکردهای عدالت خواهانه، اخلاق گرایانه، سلامت محور، منفعت طلبانه، تکلیف گرایانه و انتقام جویانه به ترتیب به عنوان مهم ترین دلایل تصمیم به سوت زنی بوده و عوامل مربوط به افشاشونده، عوامل

مربوط به سازمان، عوامل مربوط به موضوع تخلف و عوامل مربوط به افشاکننده به ترتیب مهم‌ترین علل سکوت در برابر مشاهده رفتارهای نامطلوب است.

پورصمیمی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «شناسایی و رتبه‌بندی پیشایندهای افشاگری در سازمان: رهیافت فراترکیب» به دنبال شناسایی و رتبه‌بندی پیشایندهای رفتارهای افشاگری در سازمان بودند. جهت جمع‌آوری پیشایندها از روش فراترکیب و جهت رتبه‌بندی از آنتروپی شانون استفاده شد. نتایج نشان داد که ارزش افشاگری، مسئولیت‌پذیری، هزینه‌های ناشی از افشاگری و مرکز کنترل فرد مهم‌ترین عوامل مؤثر بر افشاگری در سازمان هستند.

صیادقبادی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «سوت‌زنی سازمانی: کاهش فساد اداری و افزایش شفافیت در سازمان» مشخص نمودند که وجود سیستمی نظارتی که از سازمان آگاه باشد و کاستی‌ها را مشاهده و گزارش کند، قبل از بروز پیامدهای نامطلوب ضروری است؛ ازاین‌رو، وجود افرادی به عنوان ناظر با احساس مسئولیت در سازمان که به عنوان صدای سازمان، فریاد سازمان را در صورت وجود انحراف به گوش مسئولان برسانند، اجتناب‌ناپذیر است.

مرکزالمیری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «گزارش دهی مردمی؛ چهارچوبی تدوینی برای مقابله با فساد» مشخص نمودند که مشارکت مردم در گزارش‌دهندگی فساد یکی از عوامل مؤثر بر پیشگیری از فساد بوده و با شیوه تعیین نظام پاداش، جبران خسارت وارده به فرد گزارش‌دهنده، حفظ هویت و محرمانگی، عدم اخراج و حمایت شغلی، گزارش شفاف تخلف به مردم و استفاده از وسایل الکترونیکی پیشرفته جهت دریافت شکایات و گزارش‌ها، اجرایی می‌گردد.

حاجیان و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان «بررسی نقش نهاد مردمی در افشاگری جهت پیشگیری از جرم» به دنبال آن بود که ماهیت فقهی افشاگری چیست و اشخاص حقیقی چگونه می‌توانند اقدام به افشاگری کنند که هم به وظیفه شرعی و عرفی خویش عمل نمایند و هم از حیث شرعی افشاگری آن‌ها منجر به افترا، غیبت نگردد. نتایج نشان داد که افشاگری مبتنی بر نهاد مردمی با پشتوانه قواعدی همچون وجوب امر به معروف و نهی از منکر، نصیحت لائمه المسلمین و حسبه نقش پررنگی در پیشگیری و مبارزه با

فساد دارد. فرض عملی این مورد اطلاع از انتصاب قریب الوقوع افراد فاقد صلاحیت در برخی پست‌ها و نظارت مردم بر این امر و صدور اخطار لازم است.

تسلیمی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان «پیشگیری اجتماعی از فساد اداری» به دنبال بررسی نقش پیشگیری اجتماعی در مقابله با فساد اداری بود. نتایج نشان داد که رشد و ارتقای آگاهی جمعی، رشد فرهنگی، مشارکت مدنی شهروندان، نقش فعال شبکه‌های اجتماعی و پدیده‌هایی چون سوت‌زنی از مهم‌ترین سازوکارهای پیشگیری اجتماعی از فساد اداری است.

پچتونگ^۱ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «اقدامات حفاظتی قانونی برای افشاگران گزارش فساد در تایلند» مشخص نمود که تایلند باید بر اقدامات حفاظتی قانونی برای افشاگرانی که در مورد فساد گزارش می‌دهند، به‌ویژه در تعاریف افشاگر، مدل‌های حفاظتی (ایمنی زندگی، محرمانه بودن، چشم‌پوشی از مسئولیت قانونی، محافظت در برابر تلافی جویی همدست) به عنوان شاهد، تمرکز کند.

بینهداب، برین و گیلندرز^۲ (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان «آزادی مطبوعات و فساد در تعاملات تجاری و دولت» به دنبال بررسی نقش آزادی مطبوعات و رسانه‌ها در مبارزه با فساد بود. نتایج نشان داد، کشورهایی که آزادی مطبوعات بیشتری دارند، به طور قابل توجهی تعداد کمتری از رشوه‌دهی با مقامات دولتی دارند. این موضوع نشان‌دهنده نقش یک رسانه مستقل را در مبارزه با فساد برجسته می‌کند.

پیفر و والتون^۳ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان «انتقال پیام (درست): چگونه شهروندان را تشویق کنیم تا فساد را گزارش کنند» به دنبال بررسی تأثیر پیام‌های ضدفساد بر تمایل شهروندان برای گزارش فساد در پاپوآ گینه نو^۴ بود. یافته‌ها نشان داد وقتی که پاسخ‌دهندگان در معرض پیام‌های ضدفساد قرار می‌گرفتند که بر تأثیرات بر گروه‌های خویشاوندی محلی‌شان تأکید می‌کرد، احتمالاً نسبت به گزارش فساد رضایت بیشتری

1. Pechthong

2. . Binhadab, Breen & Gillanders

3. Peiffer & Walton

4. Papua New Guinea (PNG)

داشتند. پیام‌هایی که تأکید می‌کردند فساد گسترده، غیرقانونی یا غیراخلاقی است، بر تمایل پاسخ‌دهندگان برای انجام کاری در مورد آن تأثیری نداشت. پیامدهای خط‌مشی یافته‌ها نشان می‌دهد که سیاست‌گذاران باید در قالب‌بندی پیام‌های ضدفساد که باید به‌دقت با بافت محلی تطبیق داده شوند و قبل از اجرا آزمایش شوند، مراقب باشند. اگر پیام‌ها بر تأثیر فساد بر آنچه برای شهروندان اهمیت دارد، تمرکز کنند، کمپین‌های هدفمند می‌توانند به انگیزه اقدامات ضدفساد کمک کنند. در مورد پاپوآ گینه نو، پیام‌های ضدفساد باید بر چگونگی تأثیر فساد بر خانواده شهروندان و جامعه محلی تأکید کند.

هوگیک^۱ (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان «مشوق‌های مالی برای افشاگری: یک دیدگاه مقایسه‌ای» به دنبال بررسی نقش پاداش‌های مالی بر افشاگری در ایالات متحده آمریکا و اروپا بود. نتایج نشان داد که استفاده از پاداش‌های مالی ظرفیت نظارتی کلی دولت را برای کاهش فساد و کلاهبرداری و کاهش افشاگری‌های دیجیتالی در حال ظهور و عمدتاً ناشناس افزایش می‌دهد؛ همچنین استدلال می‌کند که معرفی پاداش‌های مالی نباید به تفاوت‌های سنت‌ها یا فرهنگ قانونی، بلکه به کیفیت مؤسسات و توانایی آن‌ها برای ارزیابی گزارش‌های افشاگران وابسته باشد (به‌نوعی پاداش وابسته به کیفیت گزارش‌ها باشد نه سنت‌ها).

باربابلا^۲ (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان «ناسازگاری قضایی و حذف بسیج شهروندان ضدفساد: شواهدی از برزیل» به دنبال بررسی تأثیر تناقضات قضایی در پرونده‌های فساد اداری بر تمایل شهروندان برای مبارزه با فساد بود. نتایج نشان داد که تناقض قضایی به‌عنوان نشانه‌ای از تعهد غیرصادقانه به مبارزه با فساد تلقی می‌شود و تصمیمات متناقض قضات مختلف در یک روز اعتماد به دادگاه‌ها و تمایل شهروندان به گزارش فساد را از بین می‌برد؛ همچنین شهروندان می‌توانند نه تنها با قرارگرفتن در معرض اطلاعات در مورد فساد، بلکه با ایجاد ارزیابی‌های منفی از عملکرد ضدفساد، از مشارکت در تلاش‌های ضدفساد منصرف شوند.

1. Hogic

2. Barbabala

جمع بندی پیشینه پژوهش

باتوجه به بررسی انجام شده، تاکنون مطالعات زیادی در رابطه با گزارش دهی فساد انجام شده؛ اما پژوهش های انجام شده بیشتر به جنبه نظری پرداخته اند و به برخی از موارد به صورت موردی اشاره نموده اند. در رابطه با پژوهش های انجام شده، همان طور که عارف (۱۳۹۵) بیان نموده بود موضوع گزارش دهی در کشور مغفول مانده و فقیر است. پژوهش عارف (۱۳۹۵) با اینکه در رابطه با زمینه ها و پیامدها بوده؛ اما بیشتر اقسام گزارشگری را مد نظر قرار داده و باتوجه به گذشت چندین سال از این پژوهش و پژوهش های انجام شده نیاز است که بهبود یابد. پرنیان و همکاران (۱۳۹۶) بیان نموده اند که اگرچه نظارت مردمی بسیار کارآمد است؛ اما کشور ما فاقد بستر حقوقی و نهادهای لازم برای تسهیل فرایندهای نظارت عمومی و گزارش دهی است و از گزارش دهندگان نه تنها حمایتی انجام نمی شود بلکه در مواردی برخورد های نامناسب نیز صورت می گیرد. اگرچه این پژوهش نیز به مطالعه تطبیقی پرداخته؛ اما مواردی که مطرح شده خلاصه و موردی است. در جهت تقویت حقوقی، قاسمی و همکاران (۱۳۹۷) با مطالعه تطبیقی بین ایران و آمریکا در جهت ایجاد بستر حقوقی برای سازوکارهای گزارش دهی برآمدند؛ اما تأکید آن ها بیشتر بر موارد حقوقی بود. سایر پژوهش ها نیز به همین شیوه بیشتر موارد را به صورت موردی مطرح کرده یا به فساد از دید سیاسی، اقتصادی، اداری و غیره توجه نموده اند؛ همچنین فرهنگی نژاد و همکاران (۱۳۹۸)، وکیلی و همکاران (۱۴۰۱) و زکریا (۲۰۱۵) به شناسایی عوامل مؤثر بر افشاگری پرداخته اند و پورصمیمی و همکاران (۱۴۰۰) علاوه بر شناسایی، پیشایندها را رتبه بندی نیز نموده است؛ اما در این پژوهش ها تمرکز بیشتر بر افشاگری کارکنان در داخل سازمان است نه افراد خارج از آن؛ در حالی که پژوهش حاضر عواملی که باعث مشارکت شهروندان شود را مدنظر دارد و به نوعی علاوه بر کارکنان داخل سازمان به افراد خارج از سازمان نیز توجه می شود؛ از این رو پژوهش حاضر با دیگر پژوهش های انجام شده در این حوزه تفاوت هایی وجود دارد که عبارت است از: ۱- عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد به صورت یکجا و یکپارچه آورده می شود تا از

پراکندگی مطالب جلوگیری شود. ۲- انجام پژوهش در فضای فازی و عدم قطعیت. ۳- استفاده از شیوه‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره. در نهایت این پژوهش باعث شناخت بهتر و جامع‌تر در رابطه با این موضوع شده و به مدیران سازمان کمک نموده که با دید وسیع‌تر و بهتری به این موضوع توجه نموده و در رابطه با آن تصمیم‌های بهتری اتخاذ شود.

روش پژوهش

در بخش مرور سیستماتیک، جامعه آماری پژوهش شامل کلیه پژوهش‌های انجام‌شده در رابطه با مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد است که در بازه زمانی بیش از ۲۰ سال (از ۱۹۹۸ به بعد) از پایگاه‌های داده داخلی (همانند مرکز جهاد دانشگاهی، نورمگز، مگ ایران، سیویلیکا، گوگل اسکولار، تولیدات پژوهشی سازمان بازرسی کل کشور، مرکز پژوهش‌های مجلس و غیره) و خارجی (وب‌آف ساینس، اسکوپوس، گوگل اسکولار و غیره) با کلمات کلیدی همانند عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در گزارش فساد، گزارش دهی مردمی فساد، گزارش دهی فساد، افشاگری و سوت زنی جمع‌آوری شد و نمونه باتوجه به مراحل روش مرور سیستماتیک مشخص شده است. به گونه‌ای که مطابق با مراحل هفت‌گانه، پژوهش‌های انجام‌شده در این حوزه بررسی و موارد نامرتب حذف شده و این فرایند آن قدر ادامه یافت، تا به تعداد ۲۷۲ مطالعه نهایی رسید. در بخش مدل‌سازی ساختاری - تفسیری جامع فازی، جامعه آماری شامل مدیران ارشد اداره کل بازرسی استان فارس است و باتوجه به اینکه روش‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره در فضای فازی، خبره محور است؛ از بین مدیران ارشد اداره کل بازرسی استان فارس (بازرس کل، معاونان بازرس کل و سربازرسان)، مدیران ارشد باسابقه کاری بیش از ۱۰ سال و با مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر و همچنین متخصص در زمینه موضوع پژوهش به عنوان نمونه انتخاب شدند. تعداد این مدیران ۹ نفر است (بازرس کل، ۱ نفر، معاونان بازرس کل، ۳ نفر و سربازرسان، ۵ نفر) و با تمامی آنان به شیوه، داده‌ها جمع‌آوری شد. مشخصات خبرگان در جدول ۱، آورده شده است.

جدول ۱. مشخصات خبرگان

ردیف	سن	سمت	سابقه کار	تحصیلات
۱	۵۷	بازرس کل استان فارس و رئیس منطقه ۳ بازرسی	۳۰	دکتر
۲	۵۳	معاون بازرسی منطقه ۳	۲۷	دکتر
۳	۴۹	معاون بازرسی منطقه ۳	۲۵	دکتر
۴	۴۵	معاون هماهنگی و برنامه ریزی منطقه ۳ و مشاور رئیس منطقه ۳	۱۷	دکتر
۵	۳۹	سربازرس گروه تولید و توسعه و سرپرست حفاظت و اطلاعات	۱۱	دکتر
۶	۵۳	سربازرس گروه سیاسی و قضایی	۳۰	دکتر
۷	۴۰	سربازرس گروه فرهنگی	۱۳	دکتر
۸	۵۳	سربازرس گروه شهرداری ها	۳۴	دکتر
۹	۳۷	سربازرس بانک ها و بیمه ها	۱۰	دکتر

ابزار جمع آوری داده ها در بخش مرور سیستماتیک به صورت تحلیل اسنادی و مطالعه کتابخانه ای و در بخش مدل سازی ساختاری - تفسیری جامع فازی از پرسش نامه مقایسه زوجی برای بررسی رابطه علت و معلولی بین عوامل مؤثر استفاده شده است. تحلیل داده ها در بخش مرور سیستماتیک با تحلیل محتوا و در بخش مدل سازی ساختاری - تفسیری جامع فازی با استفاده از روش مدل سازی ساختاری - تفسیری جامع فازی در نرم افزار اکسل انجام شد.

باتوجه به مطالعه صفاری و همکاران (۱۳۹۲)، مراحل روش مرور سیستماتیک عبارت است از: تعیین سؤال پژوهش، تنظیم قرارداد پژوهش، جستجوی متون، استخراج داده ها، ارزیابی کیفیت، تحلیل داده ها و ارائه نتایج و تفسیر نتایج.

باتوجه به مطالعه خاتوانی^۱ و همکاران (۲۰۱۵)، روش مدل سازی ساختاری - تفسیری جامع فازی از هفت گام تشکیل شده که عبارت است از: شروع فرایند تصمیم گیری، انتخاب معیارها، جمع آوری پاسخ ها و ایجاد ماتریس خودتعاملی ساختاری، ایجاد

ماتریس دستیابی فازی نهایی، محاسبه قدرت نفوذ و وابستگی برای تحلیل میک مک، ایجاد ماتریس دستیابی و تعیین سطح و ترسیم مدل.

تحلیل مطالب

یافته‌های بخش مرور سیستماتیک

جهت شناسایی عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد از روش مرور سیستماتیک استفاده شده است. مطابق با مراحل روش مرور سیستماتیک، ابتدا سؤال پژوهش مشخص شد و سؤال عبارت است از اینکه عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش های فساد به سازمان بازرسی کل کشور چیست؟ سپس باتوجه به اینکه موضوع مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد موضوعی بین رشته‌ای (جامعه‌شناسی، حقوق، مدیریت، علوم سیاسی و دیگر رشته‌ها) است؛ تاکنون پژوهش‌های زیادی در این حوزه انجام شده که بررسی تمامی آن‌ها کاری بسیار دشوار است؛ به همین دلیل با استفاده از کلیدواژه‌های جدول ۲، پژوهش‌های انجام شده مشخص شد تا بتوان در حجمی معقول از تعداد پژوهش‌ها و رسیدن به اشباع نظری، به شناسایی عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد پرداخت. جهت مطالعه پژوهش‌ها از پایگاه‌های داده‌های داخلی (همانند مرکز جهاد دانشگاهی، نورمگز، مگ ایران، سیویلیکا، گوگل اسکولار، تولیدات پژوهشی سازمان بازرسی کل کشور، مرکز پژوهش‌های مجلس و غیره) و خارجی (وب‌آف ساینس، اسکوپوس، گوگل اسکولار و غیره) در بازه زمانی طولانی (۱۹۹۸ تا ۲۰۲۳ میلادی و ۱۳۸۶ تا ۱۴۰۲ شمسی) استفاده شد.

جدول ۲. کلیدواژه‌های جستجو

کلیدواژه‌ها	
فارسی	انگلیسی
مشارکت مردم در گزارش فساد	Citizen participation and corruption
	Citizen participation and anti-corruption
گزارش دهی مردمی فساد	Citizen and whistleblowing
	Citizen and anti-corruption
	Citizen and corruption

کلیدواژه ها	
انگلیسی	فارسی
Report corruption	گزارش دهی فساد
Reporting corruption	
Whistleblowing	افشاگری
Whistleblower	سوت زنی

باتوجه به جستجوهای انجام شده، ۳۸۲۰ پژوهش انجام شده باتوجه به کلیدواژه ها از منابع داخلی و خارجی حاصل شد. سپس پژوهش ها بر اساس عنوان، چکیده، محتوا، روش، سال انتشار، مشترک بودن و غیره پالایش شد و در نهایت، ۲۲۷۹ پژوهش جهت شناسایی عوامل مؤثر حاصل شد. سپس جهت حصول اطمینان از باکیفیت بودن مطالعات حاصل شده از برنامه مهارت های ارزیابی حیاتی^۱ استفاده شد. در این مرحله، مطالعات باتوجه به معیارهای برنامه مهارت های ارزیابی حیاتی، امتیازبندی شدند و مطالعاتی که امتیازشان کمتر از ۳۰ بود، از چرخه مطالعات کنار گذاشته شد. پس از حذف ۷ پژوهش که امتیازشان کمتر از ۳۰ بود؛ در نهایت، ۲۷۲ پژوهش برای بررسی نهایی و شناسایی عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد باقی ماند. سپس پژوهش های باقی مانده به دقت مورد مطالعه قرار گرفت و نتایج هرکدام از آن ها به همراه اطلاعات فردی و پژوهشی در برگه ای تحت عنوان فیش، ثبت شد. سپس موارد حاصل شده به دقت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در گام بعد، عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد که از طریق مرور سیستماتیک پژوهش های پیشین به دست آمد، طبقه بندی شد. به گونه ای که عوامل حاصله در قالب شاخص در نظر گرفته شد و پس از آن، شاخص هایی که به یکدیگر نزدیک تر بودند در یک دسته جای گرفتند و مؤلفه ها را ایجاد کردند. نتیجه حاصله در جدول ۳ آورده شده است.

لیبرمن و همکاران، ۲۰۲۲، نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، زانا و همکاران، ۲۰۱۵، شاور، ۲۰۱۱، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، بولو و همکاران، ۱۴۰۰	خودکاآمدی	۱	ویژگی‌های فردی
ساریخانی و همکاران، ۲۰۲۲، نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، هاردی و همکاران، ۲۰۲۰، منصور و همکاران، ۲۰۲۰، می - امی و همکاران، ۲۰۲۰، الازابی و همکاران، ۲۰۲۰، دانژان و همکاران، ۲۰۱۹، پورانتو و همکاران، ۲۰۱۸، گویتا و همکاران، ۲۰۱۷، کرتیس و همکاران، ۲۰۰۹، چپو، ۲۰۰۳، وکیلی و همکاران، ۱۴۰۱، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، جهانگیری و همکاران، ۱۳۹۹، افشانی و همکاران، ۱۳۹۷	کانون کنترل درونی		
کلمنته و همکاران، ۲۰۲۳، آگوییلا، ۲۰۲۳، اسلام و همکاران، ۲۰۲۳، چلیتسیدو و همکاران، ۲۰۲۳، ساریخانی و همکاران، ۲۰۲۲، نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، می - امی و همکاران، ۲۰۲۰، آساکا، ۲۰۲۰، چودیا و همکاران، ۲۰۲۰، والنیتین و همکاران، ۲۰۱۹، پورانتو و همکاران، ۲۰۱۸، آلبین و همکاران، ۲۰۱۷، واتس و همکاران، ۲۰۱۷، گائو و همکاران، ۲۰۱۷، یوسف و همکاران، ۲۰۱۶، زکریا، ۲۰۱۵، مارتیانوف، ۲۰۱۴، کینان، ۲۰۰۷، رای، ۲۰۰۶، مسمر - مگنوس و همکاران، ۲۰۰۵، چپو، ۲۰۰۳، عالی و همکاران، ۱۴۰۲، وکیلی و همکاران، ۱۴۰۱، تانگرنجیر و همکاران، ۱۴۰۱، بولو و همکاران، ۱۳۹۹، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، یقینی و همکاران، ۱۳۹۷، عارف، ۱۳۹۵، علینقیان و همکاران، ۱۳۹۵، زندی و همکاران، ۱۳۹۴، ملک محمندی و همکاران، ۱۳۸۹، نجف پور، ۱۳۸۹، شفیع زاده، ۱۳۸۹	هویت و بسترسازی اخلاقی		
نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، الازابی و همکاران، ۲۰۲۰، حسین و همکاران، ۲۰۱۸، حاجیان و همکاران، ۱۴۰۲، عالی و همکاران، ۱۴۰۲، حیدرزاده و همکاران، ۱۴۰۰، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، فرهادی نژاد و همکاران، ۱۳۹۸، خسروشاهی و همکاران، ۱۳۹۵	توجه به آموزه‌ها و اعتقادات دینی	۲	ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی)
نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، لوریس، ۲۰۱۴، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰	ارزشمندی افشاگری		
پیفر و همکاران، ۲۰۲۲، مک دونالد و همکاران، ۲۰۲۲، کلیونیز و همکاران، ۲۰۲۱، لوریس، ۲۰۱۴، چپو، ۲۰۰۳، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰	رابطه محور بودن جامعه و جمع‌گرایی (توجه به قومیت‌ها)		

جدول ۳. طبقه‌بندی عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد

منابع	شاخص‌ها	مؤلفه‌ها	ردیف
نیکیولر و همکاران، ۲۰۲۱، خوانکی و همکاران، ۲۰۲۰، آریاس و همکاران، ۲۰۲۰، حسین و همکاران، ۲۰۱۸، پروانتو و همکاران، ۲۰۱۸، گوپتا و همکاران، ۲۰۱۷، گائو و همکاران، ۲۰۱۷، پانیاراتا بندو، ۲۰۰۸، کینان، ۲۰۰۷، مسمر - مگنوس و همکاران، ۲۰۰۵، بولو و همکاران، ۲۰۰۰، پورصمیمی و همکاران، ۲۰۰۰، جهانگیری و همکاران، ۱۳۹۹، نجف پور و همکاران، ۱۳۹۱	سن		
آساموآ و همکاران، ۲۰۲۳، پریسماکووا و همکاران، ۲۰۲۲، توارس و همکاران، ۲۰۲۱، نیکیولر و همکاران، ۲۰۲۱، مولنار و همکاران، ۲۰۲۰، ساکسنا، ۲۰۱۸، حسین و همکاران، ۲۰۱۸، پروانتو و همکاران، ۲۰۱۸، چانگ و همکاران، ۲۰۱۷، گائو و همکاران، ۲۰۱۷، گوپتا و همکاران، ۲۰۱۷، شاور، ۲۰۱۱، کایلان و همکاران، ۲۰۰۹، پانیاراتا بندو، ۲۰۰۸، رهگ و همکاران، ۲۰۰۸، کینان، ۲۰۰۷، مسمر - مگنوس و همکاران، ۲۰۰۵، بولو و همکاران، ۲۰۰۰، پورصمیمی و همکاران، ۲۰۰۰، جهانگیری و همکاران، ۱۳۹۹، نجف پور و همکاران، ۱۳۹۱	جنسیت		
کروز، ۲۰۲۳، نیکیولر و همکاران، ۲۰۲۱، خوانکی و همکاران، ۲۰۲۰، کارابازا و همکاران، ۲۰۱۸، حسین و همکاران، ۲۰۱۸، والتون و همکاران، ۲۰۱۷، گوپتا و همکاران، ۲۰۱۷، پانیاراتا بندو، ۲۰۰۸، کینان، ۲۰۰۷، مسمر - مگنوس و همکاران، ۲۰۰۵، بولو و همکاران، ۲۰۰۰، پورصمیمی و همکاران، ۲۰۰۰، جهانگیری و همکاران، ۱۳۹۹، سیف‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶	سطح تحصیلات	ویژگی‌های فردی	۱
بارابلا و همکاران، ۲۰۲۲، خوانکی و همکاران، ۲۰۲۰، سریاستاوا و همکاران، ۲۰۱۶، زیپارو، ۱۹۹۹، پورصمیمی و همکاران، ۲۰۰۰، نجف پور و همکاران، ۱۳۹۱	سطح درآمد		
آگوئیلار، ۲۰۲۳، کلمنته و همکاران، ۲۰۲۳، آکانتارا - لیزاراگا و همکاران، ۲۰۲۲، کوپر، ۲۰۲۲، بارابلا و همکاران، ۲۰۲۲، نیکیولر و همکاران، ۲۰۲۱، گاریسیا - گالیو و همکاران، ۲۰۲۰، منصور و همکاران، ۲۰۲۰، امی - امی و همکاران، ۲۰۲۰، پچترنگ، ۲۰۱۹، کارابازا و همکاران، ۲۰۱۸، پروانتو و همکاران، ۲۰۱۸، آیین و همکاران، ۲۰۱۷، اولووا و همکاران، ۲۰۱۷، گوپتا و همکاران، ۲۰۱۷، استاماتی و همکاران، ۲۰۱۵، بریک و همکاران، ۲۰۱۵، پویسکو، ۲۰۱۵، لوریس، ۲۰۱۴، وب، ۲۰۱۳، مسمر - مگنوس و همکاران، ۲۰۰۵، زیپارو، ۱۹۹۹، توانگر زنجیر و همکاران، ۲۰۰۱، صیاد قبادی و همکاران، ۱۴۰۰، پورصمیمی و همکاران، ۲۰۰۰، جهانگیری و همکاران، ۱۳۹۹، خسروی، ۱۳۹۹، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، بولو و همکاران، ۱۳۹۶، سیف‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶، نجف پور و همکاران، ۱۳۹۱، رشیدی، ۱۳۸۹، شفیع زاده، ۱۳۸۹، نجف پور و همکاران، ۱۳۸۷	حس تعهد و مسئولیت پذیری		
نیکیولر و همکاران، ۲۰۲۱، مک لئود، ۲۰۲۱، گوپتا و همکاران، ۲۰۱۷، مسمر - مگنوس و همکاران، ۲۰۰۵، دریایی و همکاران، ۱۳۹۹، خسروشاهی و همکاران، ۱۳۹۵	اعتماد به نفس و عزت نفس		

نظام قضایی مستقل و اثربخش (بی طرف و کارآمد)	باربایلا، ۲۰۲۳، باربایلا و همکاران، ۲۰۲۲، مک دونالد و همکاران، ۲۰۲۲، لوریس، ۲۰۱۴، زمانوکیو، ۲۰۰۲، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، زندی و همکاران، ۱۳۹۴، مقدسی و همکاران، ۱۳۹۰
شایسته سالاری	کوپر، ۲۰۲۲، کیاروسو، ۲۰۲۱، الازبی و همکاران، ۲۰۲۰، اختر و همکاران، ۲۰۲۱، احمدی، ۱۴۰۰، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، بهرامیان، ۱۳۹۸
نهادهای مدنی و سازمان های مردم نهاد	کلمنته و همکاران، ۲۰۲۳، آویو و همکاران، ۲۰۲۳، شپاک و همکاران، ۲۰۲۲، هارت و همکاران، ۲۰۲۲، کیاروسو، ۲۰۲۱، اولوراجو و همکاران، ۲۰۲۱، خوانکی و همکاران، ۲۰۲۰، اسکوریک، ۲۰۱۹، کارابازا و همکاران، ۲۰۱۸، کاماج، ۲۰۱۶، لوریس، ۲۰۱۴، شاتز، ۲۰۱۳، فاونس و همکاران، ۲۰۰۴، حاجیان و همکاران، ۱۴۰۲، تسلیچی و همکاران، ۱۳۹۹، نواده توپچی و همکاران، ۱۴۰۱، احمدی، ۱۴۰۰، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹، آرادمهر و همکاران، ۱۳۹۶، زندی و همکاران، ۱۳۹۴، نجف پور و همکاران، ۱۳۹۱، مقدسی و همکاران، ۱۳۹۰، کمالی، ۱۳۹۰، رشیدی، ۱۳۸۹، نجف پور، ۱۳۸۹، نجف پور و همکاران، ۱۳۸۷، و همکاران، ۱۳۸۶، دیپیم، ۱۳۸۷، معصومی، ۱۳۸۶
جایگاه فرد متخلف	نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، چانگ و همکاران، ۲۰۱۷، گائو و همکاران، ۲۰۱۷، گویتا و همکاران، ۲۰۱۷، وکیلی و همکاران، ۱۴۰۱، توانگر رنجبر و همکاران، ۱۴۰۱، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، افشانی و همکاران، ۱۳۹۷، علیقیان و همکاران، ۱۳۹۵
نوع و اندازه (شدت) تخلف	خان و همکاران، ۲۰۲۲، نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، هاردی و همکاران، ۲۰۲۰، والتین و همکاران، ۲۰۱۹، آندون و همکاران، ۲۰۱۸، گانگ و همکاران، ۲۰۱۷، گویتا و همکاران، ۲۰۱۷، رهگ و همکاران، ۲۰۰۸، مسمر - مگنوس و همکاران، ۲۰۰۵، وکیلی و همکاران، ۱۴۰۱، توانگر رنجبر و همکاران، ۱۴۰۱، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، افشانی و همکاران، ۱۳۹۷
حکمرانی خوب	دالان و همکاران، ۲۰۱۹، کارابازا و همکاران، ۲۰۱۸، یوسف و همکاران، ۲۰۱۶، لوریس، ۲۰۱۴، پانیراتانندو، ۲۰۰۸، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، محمودی و همکاران، ۱۳۹۲، نجف پور، ۱۳۸۹، ملک محمدی و همکاران، ۱۳۸۹، خیره، ۱۳۸۸، کمالی، ۱۳۸۸

منابع	شاخص‌ها	مؤلفه‌ها	ردیف
کروز، ۲۰۲۳، مک‌دونالد و همکاران، ۲۰۲۲، بینه و همکاران، ۲۰۲۲، لی، ۲۰۲۱، نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، وکیلی و همکاران، ۱۴۰۱، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹	عدالت	ویرگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی)	۲
کاستنا، ۲۰۱۹، نوتاری، ۲۰۱۷، اصلانوف، ۲۰۱۶، محسنی، ۱۴۰۰، رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹، دلیریپور، ۱۳۸۸، ۱۳۸۸	آزادی بیان	وجود بستر نظارت همگانی (عمل به فريضه امر به معروف و نهی از منکر)	
الازابی و همکاران، ۲۰۲۰، فوکس، ۲۰۱۵، حاجیان و همکاران، ۱۴۰۲، سیف‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶، بابامحمدی، ۱۳۹۴، کمالی، ۱۳۸۸، کمالی، ۱۳۸۸	کاهش بوروکراسی و ساده‌سازی فرایند (طولانی نبودن مسیر و تسهیل مشارکت شهروندان)	کاهش بوروکراسی و ساده‌سازی فرایند (طولانی نبودن مسیر و تسهیل مشارکت شهروندان)	
فاگبمی و همکاران، ۲۰۲۳، ابراهیمی و همکاران، ۲۰۲۳، کنیازف، ۲۰۲۳، آدام و همکاران، ۲۰۲۱، نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، چن، ۲۰۱۸، استرانزد و همکاران، ۲۰۱۷، گلیگا و همکاران، ۲۰۱۲، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، عارف، ۱۳۹۵	محیط پاک و سالم	محیط پاک و سالم	۳
هاجدو و همکاران، ۲۰۱۸، منتزاریس، ۲۰۱۵، زانا و همکاران، ۲۰۱۵	عزم جلدی و اراده سیاسی مسئولین برای مهار و مقابله با فساد	عزم جلدی و اراده سیاسی مسئولین برای مهار و مقابله با فساد	
کروز، ۲۰۲۳، منتزاریس، ۲۰۱۵، لوریس، ۲۰۱۴، میسلی و همکاران، ۲۰۰۹، مسمر - مگنوس و همکاران، ۲۰۰۵، وکیلی و همکاران، ۱۴۰۱، یقینی و همکاران، ۱۴۰۰، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، کمالی، ۱۳۹۰			

دسترسی به اطلاعات (قانون آزادی اطلاعات)	ویژگی‌های قانونی	۴
وجود شواهد و مدارک کافی (اثبات پذیری راحت‌تر)	شفافیت (در معرض عموم بودن و ارائه گزارش‌های منظم از مبارزه با فساد)	ابراهیمی و همکاران، ۲۰۲۳، عالم و همکاران، ۲۰۲۳، فورتیونی و همکاران، ۲۰۲۳، آگوتیلر، ۲۰۲۳، چلیاتسیدو و همکاران، ۲۰۲۳، بینه و همکاران، ۲۰۲۲، کیاروسینو، ۲۰۲۱، اولاراجو و همکاران، ۲۰۲۱، ساگار و همکاران، ۲۰۲۱، آدام و همکاران، ۲۰۲۱، گارسینا-گالیو و همکاران، ۲۰۲۰، دنیلز و همکاران، ۲۰۲۰، بومبا و همکاران، ۲۰۱۹، کوهرل، ۲۰۱۹، لیریو و همکاران، ۲۰۱۸، اسکینل، ۲۰۱۸، ۲۰۱۶، اصلانوف، ۲۰۱۶، مولیدی، ۲۰۱۶، استاماتی و همکاران، ۲۰۱۵، دی بارسلوس و همکاران، ۲۰۱۶، ژانوکیس و همکاران، ۲۰۱۶، اصلانوف، ۲۰۱۶، مولیدی، ۲۰۱۶، آرتولد، ۲۰۱۳، وب، ۲۰۱۳، گلیگا و همکاران، ۲۰۱۲، یاک و همکاران، ۲۰۱۱، کیم، ۲۰۱۰، زمانویکوا، ۲۰۰۲، فیلد و همکاران، ۲۰۰۲، مرکومالمیری و همکاران، ۲۰۰۱، احمدی، ۱۴۰۰، یقینی و همکاران، ۱۴۰۰، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، بشیری و همکاران، ۱۴۰۰، محسنی، ۱۴۰۰، کاویانی و همکاران، ۱۳۹۹، رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، رستگار و همکاران، ۱۳۹۸، خسروانی، ۱۳۹۷، آزاد مهر و همکاران، ۱۳۹۶، ناصی، ۱۳۹۶، میرکمالی و همکاران، ۱۳۹۵، زندی و همکاران، ۱۳۹۴، نجف پور و همکاران، ۱۳۹۴، نجف پور و همکاران، ۱۳۹۱، مقدسی و همکاران، ۱۳۹۰، کمالی، ۱۳۹۰، رشیدی، ۱۳۸۹، نجف پور، ۱۳۸۹، شفیعی‌زاده، ۱۳۸۹، کمالی، ۱۳۸۸، نجف پور و همکاران، ۱۳۸۷، دیهیم، ۱۳۸۷، معصومی، ۱۳۸۶، ۱۳۸۶
اطلاعات دسترسی به آزادی اطلاعات		باربابلان، ۲۰۲۳، کلمنته و همکاران، ۲۰۲۳، ساگار و همکاران، ۲۰۲۱، آسارکا، ۲۰۲۰، کاستا، ۲۰۱۹، بومبا و همکاران، ۲۰۱۹، کارابازا و همکاران، ۲۰۱۸، اسکینا، ۲۰۱۸، چانگ و همکاران، ۲۰۱۷، استراند و همکاران، ۲۰۱۷، نوتاری، ۲۰۱۷، مانفرد - سانچز و همکاران، ۲۰۱۷، اصلانوف، ۲۰۱۶، کاماج، ۲۰۱۶، دی بارسلوس و همکاران، ۲۰۱۵، چت فیلد و همکاران، ۲۰۱۳، وب، ۲۰۱۳، گلیگا و همکاران، ۲۰۱۲، دارچ و همکاران، ۲۰۱۰، زمانویکوا، ۲۰۰۲، زیپارو، ۱۹۹۹، عالی و همکاران، ۱۳۹۹، محسنی، ۱۴۰۰، احمدی، ۱۴۰۰، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، کاویانی و همکاران، ۱۳۹۹، رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹، شفیعی و همکاران، ۱۳۹۸، خسروانی، ۱۳۹۷، ناصی، ۱۳۹۶، میرکمالی و همکاران، ۱۳۹۵، زندی و همکاران، ۱۳۹۴، رفاهی و همکاران، ۱۳۹۳، نجف پور و همکاران، ۱۳۹۱، مقدسی و همکاران، ۱۳۹۰، دلیریور، ۱۳۸۹، رشیدی، ۱۳۸۹، نجف پور، ۱۳۸۹، ملک محمدی و همکاران، ۱۳۸۹، نجف پور و همکاران، ۱۳۸۸، نجف پور و همکاران، ۱۳۸۷، دیهیم، ۱۳۸۷، معصومی، ۱۳۸۶، ۱۳۸۶
		نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، گائو و همکاران، ۲۰۱۷، برینگ و همکاران، ۲۰۱۵، برینگ و همکاران، ۲۰۱۳، مسم - مگنوس و همکاران، ۲۰۰۵، زیپارو، ۱۹۹۹، عالی و همکاران، ۱۴۰۲، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، سیف‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶، بولو و همکاران، ۱۳۹۶

منابع	شاخص ها	مؤلفه ها	ردیف
ابراهیمی و همکاران، ۲۰۲۳، عالم و همکاران، ۲۰۲۳، چلیا تسیدو و همکاران، ۲۰۲۳، آکانتارا - لیزازاگا و همکاران، ۲۰۲۲، ژوموفن و همکاران، ۲۰۲۲، بیننه و همکاران، ۲۰۲۲، پرداد و همکاران، ۲۰۲۱، کیاروسو، ۲۰۲۱، اولواجو و همکاران، ۲۰۲۱، ساگار و همکاران، ۲۰۲۱، آدام و همکاران، ۲۰۲۱، گارسیا - گالیو و همکاران، ۲۰۲۰، لی، ۲۰۲۰، کوهلر، ۲۰۱۹، بوما و همکاران، ۲۰۱۹، دالان و همکاران، ۲۰۱۹، لیرویو و همکاران، ۲۰۱۸، اسکینل، ۲۰۱۸، فریرا، ۲۰۱۷، کوبه، ۲۰۱۷، موندلین و همکاران، ۲۰۱۶، ژانزوکیس و همکاران، ۲۰۱۶، فوکس، ۲۰۱۵، استاماتی و همکاران، ۲۰۱۵، مانتراریس، ۲۰۱۵، شاتر، ۲۰۱۳، آرنولد، ۲۰۱۲، اسپوزیتو و همکاران، ۲۰۰۹، بشیری و همکاران، ۲۰۰۰، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹، شفیع و همکاران، ۱۳۹۸، رستگار و همکاران، ۱۳۹۸، آردمهر و همکاران، ۱۳۹۶، زندی و همکاران، ۱۳۹۴، نجف پور و همکاران، ۱۳۹۱، مقدسی و همکاران، ۱۳۹۰، کمالی، ۱۳۹۰، رشیدی، ۱۳۸۹، شفیع زاده، ۱۳۸۸، کمالی، ۱۳۸۸، نجف پور و همکاران، ۱۳۸۷، دیهیم، ۱۳۸۷	پاسخگویی	ویژگی های ساختاری	۳
کیاروسو، ۲۰۲۱، آریاس و همکاران، ۲۰۲۰، کاستا، ۲۰۱۹، نوریس، ۲۰۱۹، نزاری، ۲۰۱۷، فزاده توپچی و همکاران، ۱۴۰۱، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، آردمهر و همکاران، ۱۳۹۶، ملک محمدی و همکاران، ۱۳۸۹، شفیع زاده، ۱۳۸۹	تدوین صحیح حقوق شهروندی (منشور شهروندی)		۴
ابراهیمی و همکاران، ۲۰۲۳، لویا چارین و همکاران، ۲۰۲۰، مولنا و همکاران، ۲۰۲۰، دارچ و همکاران، ۲۰۱۰، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، رستگار و همکاران، ۱۳۹۸، شفیع و همکاران، ۱۳۹۸، رفائی و همکاران، ۱۳۹۳، کمالی، ۱۳۹۰، دیهیم، ۱۳۸۷	تفویض اختیار و آزادی عمل		
مک دونالد و همکاران، ۲۰۲۲، بیننه و همکاران، ۲۰۲۲، لی، ۲۰۲۱، اسکینل، ۲۰۱۸، مانتراریس، ۲۰۱۵، عالی و همکاران، ۱۴۰۲، رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، کمالی، ۱۳۹۰، پورمحمدی و همکاران، ۱۳۸۹، رشیدی، ۱۳۸۹، نجف پور، ۱۳۸۹	حاکمیت قانون		
فاگیمی و همکاران، ۲۰۲۳، آگوئیرا، ۲۰۲۳، آروبی و همکاران، ۲۰۲۳، نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، گیبیس، ۲۰۲۰، چورنیا و همکاران، ۲۰۲۰، کاستا، ۲۰۱۹، دانگی و همکاران، ۲۰۱۷، پوپسکو، ۲۰۱۵، جوتل و همکاران، ۲۰۱۴، کینان، ۲۰۰۷، زمانوکیو، ۲۰۰۴، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰	تدوین قوانین جامع افشاگری در کشور (خط مشی و چهارچوب قانونی مشخص)		

کنیازف، ۲۰۲۳، چلیاتسیدو و همکاران، ۲۰۲۳، نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، الازابی و همکاران، ۲۰۲۰، تانکبه، ۲۰۱۹، مسمر - مگنوس و همکاران، ۲۰۰۵، وکیلی و همکاران، ۱۴۰۱، احمدی، ۱۴۰۰، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، طاهری، ۱۳۹۷، سیف‌زاده، ۱۳۹۷، آرادمهر و همکاران، ۱۳۹۶، سیف‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶، زرنزی و همکاران، ۱۳۹۴، کمالی، ۱۳۹۰، رشیدی، ۱۳۸۹، نجف‌پور و همکاران، ۱۳۸۷	برخورد و مجازات مفسدان و متخلفان	۵
کیاروسو، ۲۰۲۱، باتلر و همکاران، ۲۰۲۰، چن، ۲۰۱۸، مولیدی، ۲۰۱۶، عالی و همکاران، ۱۴۰۲، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، سیف‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶، آرادمهر و همکاران، ۱۳۹۶	رسیدگی و اهمیت دادن به شکایات و گزارش‌های مردمی	
ما و همکاران، ۲۰۲۲، باتلر و همکاران، ۲۰۲۰، آساوکا، ۲۰۲۰، گانگ و همکاران، ۲۰۱۷، کوبه، ۲۰۱۷، کیم، ۲۰۱۶، پاک و همکاران، ۲۰۱۱، کیم، ۲۰۱۰	رضایت از تلاش‌های ضدفساد دولت	
کاس و همکاران، ۲۰۲۲، ژوهوف و همکاران، ۲۰۲۲، مک‌دونالد و همکاران، ۲۰۲۲، آدام و همکاران، ۲۰۲۱، ساگار و همکاران، ۲۰۲۱، نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، لویاچارین و همکاران، ۲۰۲۰، مولنار و همکاران، ۲۰۲۰، اسکینل، ۲۰۱۸، نوتاری، ۲۰۱۷، کیم، ۲۰۱۶، فوکس، ۲۰۱۵، دی بارسلوس و همکاران، ۲۰۱۵، وب، ۲۰۱۳، ویتیز و همکاران، ۲۰۱۳، گلیگا و همکاران، ۲۰۱۲، گلیگا و همکاران، ۲۰۱۲، سو و همکاران، ۲۰۱۰	ارتباطات دو طرفه بین بخش دولتی و شهروندان	
ابراهیمی و همکاران، ۲۰۲۳، بینهداب و همکاران، ۲۰۲۲، اولازوجو و همکاران، ۲۰۲۱، خوانکی و همکاران، ۲۰۲۰، روساکرو و همکاران، ۲۰۲۰، مولنار و همکاران، ۲۰۲۰، کاستا، ۲۰۱۹، اسکوریک، ۲۰۱۹، موتسابه، ۲۰۱۸، واتس و همکاران، ۲۰۱۷، کاماج، ۲۰۱۶، استاماتی و همکاران، ۲۰۱۵، دی بارسلوس و همکاران، ۲۰۱۵، لوریس، ۲۰۱۴، چت فیلد و همکاران، ۲۰۱۳، آرنولد، ۲۰۱۲، لی و همکاران، ۲۰۱۱، یقینی، ۱۴۰۰، یقینی و همکاران، ۱۴۰۰، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، عارف، ۱۳۹۷، سیف‌زاده، ۱۳۹۷، نادری ملک‌شاه، ۱۳۹۳، مقدسی و همکاران، ۱۳۹۰، کمالی، ۱۳۹۰، ملک محمدی و همکاران، ۱۳۸۸، کمالی، ۱۳۸۸، دیتیم، ۱۳۸۷، معصومی، ۱۳۸۶	تقویت و تجهیز رسانه‌ای	۶
	ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی	

منابع	شخص‌ها	مؤلفه‌ها	ردیف
فاکیمی و همکاران، ۲۰۲۳، کلمسته و همکاران، ۲۰۲۳، آروبو و همکاران، ۲۰۲۳، پیفر و همکاران، ۲۰۲۲، بیزلی و همکاران، ۲۰۲۲، پریساکورا و همکاران، ۲۰۲۲، تاوارس و همکاران، ۲۰۲۱، پرادو و همکاران، ۲۰۲۱، اختر و همکاران، ۲۰۲۱، لاتان و همکاران، ۲۰۲۱، دی و همکاران، ۲۰۲۱، سورنسن و همکاران، ۲۰۲۰، لاتان و همکاران، ۲۰۱۹، سو و همکاران، ۲۰۱۸، ولوسو و همکاران، ۲۰۱۸، واتس و همکاران، ۲۰۱۷، فوکس، ۲۰۱۵، چو و همکاران، ۲۰۱۵، برینک و همکاران، ۲۰۱۳، تزانگر رنجبر و همکاران، ۱۴۰۱، محسنی، ۱۴۰۰، رستمی و همکاران، ۱۳۹۷، قاسمی و همکاران، ۱۳۹۶، پرنیان و همکاران، ۱۳۹۶	ایجاد و تقویت انگیزه گزارش دهی (نظام انگیزشی)		
هوگیک، ۲۰۲۳، کنیازف، ۲۰۲۳، ژو و همکاران، ۲۰۲۳، ویان و همکاران، ۲۰۲۲، بیزلی و همکاران، ۲۰۲۲، لاتان و همکاران، ۲۰۲۱، دی و همکاران، ۲۰۲۱، نیکولزو و همکاران، ۲۰۲۱، چاپکین، ۲۰۲۰، هاردی و همکاران، ۲۰۲۰، باتلر و همکاران، ۲۰۲۰، سورنسن و همکاران، ۲۰۲۰، دالان و همکاران، ۲۰۱۹، اسکوریک، ۲۰۱۹، لاتان و همکاران، ۲۰۱۹، رزو و همکاران، ۲۰۱۸، آندون و همکاران، ۲۰۱۸، لاتان و همکاران، ۲۰۱۸، چن، ۲۰۱۸، رایت، ۲۰۱۷، آلین و همکاران، ۲۰۱۷، فریرا، ۲۰۱۷، گاتو و همکاران، ۲۰۱۷، مولیدی، ۲۰۱۶، کورپر، ۲۰۱۵، مانتزاریس، ۲۰۱۵، چو و همکاران، ۲۰۱۵، پوپسکو، ۲۰۱۵، وردیچی و همکاران، ۲۰۱۵، برینک و همکاران، ۲۰۱۵، میخائیلوف، ۲۰۱۴، برینک و همکاران، ۲۰۱۳، لی و همکاران، ۲۰۱۱، میسلی و همکاران، ۲۰۰۹، یاولاس، ۲۰۰۷، فافوس و همکاران، ۲۰۰۴، زیپارو، ۱۹۹۹، عالی و همکاران، ۱۴۰۲، مرکزالمیری و همکاران، ۱۴۰۱، تزانگر رنجبر و همکاران، ۱۳۹۹، فرهادی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۸، رستمی و همکاران، ۱۳۹۷، قاسمی و همکاران، ۱۳۹۷، سیف‌زاده، ۱۳۹۷، طاهرخانی و همکاران، ۱۳۹۷، قاسمی و همکاران، ۱۳۹۶، پرنیان و همکاران، ۱۳۹۶	گزارش دهندگان تشویق گزارش دهی و پاداش دهی (مزایا) به آنان	ویبگی های انگیزشی	۵
فردریش و همکاران، ۲۰۲۳، چلیاتسیدو و همکاران، ۲۰۲۳، ون واینبرگه و همکاران، ۲۰۲۱، لی و همکاران، ۲۰۲۱، نیکولزو و همکاران، ۲۰۲۱، اختر و همکاران، ۲۰۲۱، کیس، ۲۰۲۰، چاپکین، ۲۰۲۰، چوردیا و همکاران، ۲۰۲۰، نوریس، ۲۰۱۹، دالان و همکاران، ۲۰۱۹، ولوسو و همکاران، ۲۰۱۸، الحیدر، ۲۰۱۸، چن، ۲۰۱۸، میرجانیچ و همکاران، ۲۰۱۷، چانگ و همکاران، ۲۰۱۷، آلین و همکاران، ۲۰۱۷، گوپتا و همکاران، ۲۰۱۷، کوبه، ۲۰۱۷، دانگی و همکاران، ۲۰۱۷، موندلین و همکاران، ۲۰۱۶، میرجانیچ و همکاران، ۲۰۱۶، پوپسکو، ۲۰۱۵، چو و همکاران، ۲۰۱۵، مانتزاریس، ۲۰۱۵، لیو و همکاران، ۲۰۱۵، میخائیلوف، ۲۰۱۴، لی و همکاران، ۲۰۱۱، اسکودلاری، ۲۰۱۱، رهگ و همکاران، ۲۰۰۸، مسمر - مگنوس و همکاران، ۲۰۰۵، فافوس و همکاران، ۲۰۰۴، زیپارو، ۱۹۹۹، عالی و همکاران، ۲۰۰۲، محمدزاده و همکاران، ۱۴۰۱، وکیلی و همکاران، ۱۴۰۱، تزانگر رنجبر و همکاران، ۱۴۰۱، سپهوند و همکاران، ۱۴۰۰، محسنی، ۱۴۰۰، بلو و همکاران، ۱۴۰۰، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، خسروی، ۱۳۹۹، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، شفیعی و همکاران، ۱۳۹۸، فرهادی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۸، طاهرخانی و همکاران، ۱۳۹۷، رستمی و همکاران، ۱۳۹۷، قاسمی و همکاران، ۱۳۹۷، سیف‌زاده، ۱۳۹۷، باقری، ۱۳۹۷، آزاد مهر و همکاران، ۱۳۹۶، قاسمی و همکاران، ۱۳۹۶، پرنیان و همکاران، ۱۳۹۶، سیف‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶، میرکمالی و همکاران، ۱۳۹۵، کریمی، ۱۳۹۵، علیقتیان و همکاران، ۱۳۹۵، عارف، ۱۳۹۵، سپه‌سرا، ۱۳۹۴، دلیرپور، ۱۳۸۹، نجف‌پور و همکاران، ۱۳۸۷، معصومی، ۱۳۸۶	حمایت و پشتیبانی از گزارش دهندگان		

کلمنته و همکاران، ۲۰۲۳، ژو و همکاران، ۲۰۲۳، فردریش و همکاران، ۲۰۲۳، چلیاتسیدو و همکاران، ۲۰۲۳، آروبو و همکاران، ۲۰۲۳، الشوبکی و همکاران، ۲۰۲۲، خان و همکاران، ۲۰۲۲، تاروس و همکاران، ۲۰۲۱، ون ولینبرگ و همکاران، ۲۰۲۱، آمبلر و همکاران، ۲۰۲۱، لاتان و همکاران، ۲۰۲۱، نیکولز و همکاران، ۲۰۲۰، گیبس، ۲۰۲۰، چایکین، ۲۰۲۰، آساوکا، ۲۰۲۰، چودریا و همکاران، ۲۰۲۰، پچتنگ، ۲۰۱۹، نوریس، ۲۰۱۹، الحیدر، ۲۰۱۸، لاتان و همکاران، ۲۰۱۸، آلین و همکاران، ۲۰۱۷، اولادینرین و همکاران، ۲۰۱۷، گلداسمیت و همکاران، ۲۰۱۶، میرچانیچ و همکاران، ۲۰۱۶، پسیک، ۲۰۱۶، مولیدی، ۲۰۱۶، چو و همکاران، ۲۰۱۵، پویسکو، ۲۰۱۵، کوپور، ۲۰۱۵، مانتراریس، ۲۰۱۵، بوداک و همکاران، ۲۰۱۲، لی و همکاران، ۲۰۱۱، گانتز، ۲۰۱۱، رهگ و همکاران، ۲۰۰۸، پارک و همکاران، ۲۰۰۸، مسمر - مگنوس و همکاران، ۲۰۰۵، عالی و همکاران، ۲۰۰۲، وکیل و همکاران، ۲۰۰۱، محسنی، ۱۴۰۰، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، رستگار و همکاران، ۱۳۹۸، آردمهر و همکاران، ۱۳۹۶، قاسمی و همکاران، ۱۳۹۶، ناصری، ۱۳۹۶، پرنیان و همکاران، ۱۳۹۶، سیف زاده و همکاران، ۱۳۹۵، سپه‌سرا، ۱۳۹۴، نجف پور، ۱۳۸۹، ۱۳۹۶	تأمین امنیت گزارش دهندگان (جهت جلوگیری از اقدام علیه آن‌ها)	ویژگی‌های امنیتی	۷
فگیمی و همکاران، ۲۰۲۳، پریشوم و همکاران، ۲۰۲۱، کوبه، ۲۰۱۷	تقویت سازمان‌های ضد فساد		
نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، نشکورا و همکاران، ۲۰۱۹، گویتا و همکاران، ۲۰۱۷، آلین و همکاران، ۲۰۱۷، گلداسمیت و همکاران، ۲۰۱۶، چو و همکاران، ۲۰۱۵، کپلان و همکاران، ۲۰۰۹	ادراک هزینه‌های فساد	ویژگی‌های آموزشی و فرهنگی	۸
کروز، ۲۰۲۳، یاسون، ۲۰۲۳، باربالا، ۲۰۲۳، چلیاتسیدو و همکاران، ۲۰۲۳، آمیتی و همکاران، ۲۰۲۲، شپاک و همکاران، ۲۰۲۲، باربالا و همکاران، ۲۰۲۲، بیترلی و همکاران، ۲۰۲۲، مک دونالد و همکاران، ۲۰۲۲، منا، ۲۰۲۲، باکوس و همکاران، ۲۰۲۲، وان دی وال و همکاران، ۲۰۲۲، کاس و همکاران، ۲۰۲۲، بوندارف و همکاران، ۲۰۲۲، پریشوم و همکاران، ۲۰۲۱، کیاروسو، ۲۰۲۱، لی، ۲۰۲۱، اختر و همکاران، ۲۰۲۱، لوناچارین و همکاران، ۲۰۲۰، آساوکا، ۲۰۲۰، کامبریزاس و همکاران، ۲۰۱۹، اسکوریک، ۲۰۱۹، نشکورا و همکاران، ۲۰۱۹، اینگرامز و همکاران، ۲۰۱۹، ویلچس، ۲۰۱۸، گانگ و همکاران، ۲۰۱۷، والتون و همکاران، ۲۰۱۷، کوبه، ۲۰۱۷، بیوسف و همکاران، ۲۰۱۶، کیم، ۲۰۱۶، مانرین و همکاران، ۲۰۱۵، چت فیلد و همکاران، ۲۰۱۳، بوداک و همکاران، ۲۰۱۲، گلیگا و همکاران، ۲۰۱۲، پارک و همکاران، ۲۰۱۱، کیم، ۲۰۱۰، پائیاتاآبندو، ۲۰۰۸، عالی و همکاران، ۲۰۰۲، وکیل و همکاران، ۲۰۰۲، احمدی، ۲۰۰۰، پورصمیمی و همکاران، ۲۰۰۰، رجیمی و همکاران، ۱۳۹۹، خسروی، ۱۳۹۹، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، شفیعی و همکاران، ۱۳۹۸، ناصری، ۱۳۹۶، سیف زاده و همکاران، ۱۳۹۶، علینقیان و همکاران، ۱۳۹۵، بابامحمدی، ۱۳۹۴، کمالی، ۱۳۹۰، ملک محمدی و همکاران، ۱۳۸۹، رشیدی، ۱۳۸۹، کمالی، ۱۳۸۸	اعتماد عمومی		

منابع	شاخص ها	مؤلفه ها	ردیف
کلمنته و همکاران، ۲۰۲۳، فورتینو و همکاران، ۲۰۲۳، ویان و همکاران، ۲۰۲۲، بوندارف و همکاران، ۲۰۲۲، نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، آریاس و همکاران، ۲۰۲۰، مولنار و همکاران، ۲۰۲۰، باتلر و همکاران، ۲۰۲۰، سورنسن و همکاران، ۲۰۲۰، لوبوسا و همکاران، ۲۰۱۸، فریرا، ۲۰۱۷، گائو و همکاران، ۲۰۱۷، گلداسمیت و همکاران، ۲۰۱۶، زانا و همکاران، ۲۰۱۵، گائو و همکاران، ۲۰۱۵، سوه و همکاران، ۲۰۱۰، مسمر - مگنوس و همکاران، ۲۰۰۵، زیپارو، ۱۹۹۹، مرکزالمیری و همکاران، ۱۴۰۱، صیادقبادی و همکاران، ۱۴۰۰، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، طاهری، ۱۳۹۷، سیف زاده، ۱۳۹۷، پزینیان و همکاران، ۱۳۹۶، سیف زاده و همکاران، ۱۳۹۶، میرکمالی و همکاران، ۱۳۹۵، علیقلیان و همکاران، ۱۳۹۵، کمالی، ۱۳۹۰	ایجاد سامانه جامع و ایمن گزارش دهی (مکانیسم ها و کانال های گزارش دهی)		
ابراهیمی و همکاران، ۲۰۲۳، عالم و همکاران، ۲۰۲۳، کاس و همکاران، ۲۰۲۲، بومبا و همکاران، ۲۰۱۹، ساکسنا، ۲۰۱۸، سربوستانوا و همکاران، ۲۰۱۶، زانا و همکاران، ۲۰۱۵، دی بارسولوس و همکاران، ۲۰۱۵، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، باقری، ۱۳۹۷، جعفری، ۱۳۹۷، حق شناس، ۱۳۹۷، طاهری، ۱۳۹۷، عارف، ۱۳۹۷، کاشانی موجد، ۱۳۹۷، خسروانی، ۱۳۹۷، دلیریور، ۱۳۸۸	دولت الکترونیک	ویژگی های ارتباطی و اطلاعاتی	۶
دویتس و همکاران، ۲۰۲۳، لاتان و همکاران، ۲۰۲۱، مانقرید - سانچز و همکاران، ۲۰۱۷، تسلیمی و همکاران، ۱۴۰۲، بشیری و همکاران، ۱۴۰۰، پورنقلدی و همکاران، ۱۳۹۳	شبکه های اجتماعی و فضای مجازی		
ابراهیمی و همکاران، ۲۰۲۳، فورتینو و همکاران، ۲۰۲۳، ژوموف و همکاران، ۲۰۲۲، اولواوجو و همکاران، ۲۰۲۱، ساگار و همکاران، ۲۰۲۱، سیلال و همکاران، ۲۰۲۱، آدام و همکاران، ۲۰۲۱، آساوکا، ۲۰۲۰، بومبا و همکاران، ۲۰۱۹، هرنندی، ۲۰۱۹، موتسبه، ۲۰۱۸، کارابازا و همکاران، ۲۰۱۸، میرجانیچ و همکاران، ۲۰۱۷، والر، ۲۰۱۷، استراند و همکاران، ۲۰۱۷، اولادیزرین و همکاران، ۲۰۱۷، سربوستانوا و همکاران، ۲۰۱۶، دی بارسولوس و همکاران، ۲۰۱۵، جوتل و همکاران، ۲۰۱۴، وب، ۲۰۱۳، سوه و همکاران، ۲۰۱۰، فاونس و همکاران، ۲۰۰۴، مرکزالمیری و همکاران، ۱۴۰۱، حسین آبادی و همکاران، ۱۳۹۹، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، مهدوی فر، ۱۳۹۷، ملک محمدی و همکاران، ۱۳۸۹	فناوری اطلاعات و ارتباطات (وسایل الکترونیکی پیشرفته)		
هوگیک، ۲۰۲۳، ژو و همکاران، ۲۰۲۳، ویان و همکاران، ۲۰۲۲، پرویتالی و همکاران، ۲۰۲۲، بانگ و همکاران، ۲۰۲۱، نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، پچوتنگ، ۲۰۱۹، سو و همکاران، ۲۰۱۸، میرجانیچ و همکاران، ۲۰۱۷، فریرا، ۲۰۱۷، آلبن و همکاران، ۲۰۱۷، اولادیزرین و همکاران، ۲۰۱۷، گائو و همکاران، ۲۰۱۵، چو و همکاران، ۲۰۱۵، بوداک و همکاران، ۲۰۱۲، کاپلان و همکاران، ۲۰۰۹، مرکزالمیری و همکاران، ۱۴۰۱، کریمی و همکاران، ۱۴۰۰، محسنی، ۱۴۰۰، رستگار و همکاران، ۱۳۹۸، طاهری، ۱۳۹۷، قاسمی و همکاران، ۱۳۹۶، پزینیان و همکاران، ۱۳۹۶، بولو و همکاران، ۱۳۹۶، کریمی، ۱۳۹۵	حفظ هویت و محرمانگی	ویژگی های امنیتی	۷

چیزین و همکاران، ۲۰۲۳، کلمنته و همکاران، ۲۰۲۳، آرویو و همکاران، ۲۰۲۳، شپاک و همکاران، ۲۰۲۲، بوندارف و همکاران، ۲۰۲۲، خوانکی و همکاران، ۲۰۲۰، سورسن و همکاران، ۲۰۲۰، اسکوریک، ۲۰۱۹، چانگ و همکاران، ۲۰۱۷، نوتاری، ۲۰۱۷، آلین و همکاران، ۲۰۱۷، جوتل و همکاران، ۲۰۱۴، آنزولد، ۲۰۱۲، سیپورسکی، ۲۰۱۰، تسلیمی و همکاران، ۱۴۰۲، عالی و همکاران، ۱۴۰۲، نواده توپچی و همکاران، ۱۴۰۱، حیدرزاده و همکاران، ۱۴۰۰، شفیع و همکاران، ۱۳۹۸، طاهری، ۱۳۹۷، سیف‌زاده، ۱۳۹۷، سیف‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶، نیف‌پور و همکاران، ۱۳۹۱، مقدسی و همکاران، ۱۳۹۰، کمالی، ۱۳۹۰، دلیرپور، ۱۳۸۹، رشیدی، ۱۳۸۹، ملک محمدی و همکاران، ۱۳۸۹، کمالی، ۱۳۸۸، دیهیم، ۱۳۸۷، معصومی، ۱۳۸۶	دانش و آگاهی و ارتقا سطح آن	ویژگی‌های آموزشی و فرهنگی	۸
موریلو و همکاران، ۲۰۲۳، آگوئیلر، ۲۰۲۳، کاس و همکاران، ۲۰۲۲، بوندارف و همکاران، ۲۰۲۲، نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱، آریاس و همکاران، ۲۰۲۰، گرین‌ود، ۲۰۲۰، تانکبه، ۲۰۱۹، اولادینرین و همکاران، ۲۰۱۷، گویتا و همکاران، ۲۰۱۷، گلداسمیت و همکاران، ۲۰۱۶، شاور، ۲۰۱۱، پارک و همکاران، ۲۰۰۸، کینان، ۲۰۰۷، مسمر - مگنوس و همکاران، ۲۰۰۵، زمانویکوا، ۲۰۰۲، عالی و همکاران، ۱۴۰۲، تزانگر زنجیر و همکاران، ۱۴۰۱، پورصمیمی و همکاران، ۱۴۰۰، یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹، جهانگیری و همکاران، ۱۳۹۹، علینقیان و همکاران، ۱۳۹۵	وجود بستر و فرهنگ مشارکت و تقویت جو مشارکت		

منابع	شاخص‌ها	مؤلفه‌ها	ردیف
آگونیلا، ۲۰۲۳؛ باکوس و همکاران، ۲۰۲۲؛ نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱؛ بلیر و همکاران، ۲۰۱۹؛ اسکوریگ، ۲۰۱۹؛ دانتان و همکاران، ۲۰۱۹؛ اوربزو و همکاران، ۲۰۱۷؛ گلیگا و همکاران، ۲۰۱۲؛ استپن-هرست و همکاران، ۱۹۹۸؛ پورصیمی و همکاران، ۱۴۰۰؛ نجف‌پور، ۱۳۸۹	اتحاد و یکپارچگی ملی (روحیه همکاری و همبستگی)		
باربابل، ۲۰۲۳؛ چلیاتسیدو و همکاران، ۲۰۲۳؛ آروبو و همکاران، ۲۰۲۳؛ بیژنی و همکاران، ۲۰۲۲؛ باکوس و همکاران، ۲۰۲۲؛ باربابل و همکاران، ۲۰۲۲؛ ساریخانی و همکاران، ۲۰۲۲؛ لی و همکاران، ۲۰۲۱؛ نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱؛ امی - امی و همکاران، ۲۰۲۰؛ کامبریراس و همکاران، ۲۰۱۹؛ اسکوریگ، ۲۰۱۹؛ نشکورا و همکاران، ۲۰۱۹؛ دلال و همکاران، ۲۰۱۹؛ ولنتین و همکاران، ۲۰۱۹؛ کاراباز و همکاران، ۲۰۱۸؛ چانگ و همکاران، ۲۰۱۷؛ اولادیزین و همکاران، ۲۰۱۷؛ رانا و همکاران، ۲۰۱۵؛ لوریس، ۲۰۱۴؛ پانیا‌اتابندو، ۲۰۰۸؛ زیپاو، ۱۹۹۹؛ عالی و همکاران، ۱۴۰۲؛ پورصیمی و همکاران، ۱۴۰۰؛ بولو و همکاران، ۱۴۰۰؛ افشانی و همکاران، ۱۳۹۷	تقویت نگرش‌ها نسبت به گزارش‌دهی		
ویان و همکاران، ۲۰۲۲؛ دانتان و همکاران، ۲۰۱۹؛ آلبین و همکاران، ۲۰۱۷؛ زکریا، ۲۰۱۵؛ فافس و همکاران، ۲۰۰۴؛ حاجیان و همکاران، ۱۴۰۲؛ عالی و همکاران، ۱۴۰۲؛ سیهوند و همکاران، ۱۴۰۱؛ پورصیمی و همکاران، ۱۴۰۰؛ یاراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹؛ فرهادی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۸؛ شفیع‌زاده، ۱۳۸۹	ایجاد فرهنگ وظیفه‌شناسی و وجدان	ویژگی‌های آموزشی و فرهنگی	۸
کلمنته و همکاران، ۲۰۲۳؛ ما و همکاران، ۲۰۲۲؛ بوندارف و همکاران، ۲۰۲۲؛ ساریخانی و همکاران، ۲۰۲۲؛ پریشم و همکاران، ۲۰۲۱؛ نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱؛ تانکبه، ۲۰۱۹؛ نشکورا و همکاران، ۲۰۱۹؛ دالان و همکاران، ۲۰۱۹؛ ساکسا، ۲۰۱۸؛ استراند و همکاران، ۲۰۱۷؛ گلداسمیت و همکاران، ۲۰۱۶؛ مانزین و همکاران، ۲۰۱۵؛ آرنولد، ۲۰۱۲؛ زمانویکویا، ۲۰۰۲؛ پورمحمدی و همکاران، ۱۳۸۹؛ شفیع‌زاده، ۱۳۸۹	تعریف صحیح و ادراک درست (ذهنیت مشترک) از فساد		
آگونیلا، ۲۰۲۳؛ اسلام و همکاران، ۲۰۲۳؛ چلیاتسیدو و همکاران، ۲۰۲۳؛ آروبو و همکاران، ۲۰۲۳؛ شپاک و همکاران، ۲۰۲۲؛ پرویتالی و همکاران، ۲۰۲۲؛ کیاروسو، ۲۰۲۱؛ اولارواجو و همکاران، ۲۰۲۱؛ ساگار و همکاران، ۲۰۲۱؛ نیکولز و همکاران، ۲۰۲۱؛ اسکوریگ، ۲۰۱۹؛ والر، ۲۰۱۷؛ اولادیزین و همکاران، ۲۰۱۷؛ گلداسمیت و همکاران، ۲۰۱۶؛ وردیچی و همکاران، ۲۰۱۶؛ زمانویکویا، ۲۰۰۲؛ تزانگر و همکاران، ۲۰۰۱؛ یقینی و همکاران، ۲۰۱۵؛ برینگ و همکاران، ۲۰۱۵؛ کیمر، ۲۰۱۰؛ پانیا‌اتابندو، ۲۰۰۸؛ زمانویکویا، ۲۰۰۲؛ تزانگر و همکاران، ۲۰۰۱؛ یقینی و همکاران، ۱۴۰۰؛ شفیع‌ی و همکاران، ۱۳۹۸؛ رستگار و همکاران، ۱۳۹۸؛ بهرامیان، ۱۳۹۸؛ طاهری، ۱۳۹۷؛ میرکمالی و همکاران، ۱۳۹۵؛ زرنلی و همکاران، ۱۳۹۴؛ نجف‌پور و همکاران، ۱۳۹۱؛ کمالی، ۱۳۹۰؛ نجف‌پور، ۱۳۸۹؛ ملک محمدی و همکاران، ۱۳۸۹؛ شفیع‌زاده، ۱۳۸۹؛ دیپهم، ۱۳۸۷؛ معصومی، ۱۳۸۶	آموزش و توانمندسازی		

در رابطه با چگونگی احصاء شاخص‌ها و مؤلفه‌ها، هرکدام از منابع باقی مانده در چرخه مرور سیستماتیک به دقت مورد مطالعه قرار گرفت. ابتدا اطلاعات فردی و پژوهشی و نتایج حاصله در برگه‌ای تحت عنوان فیش ثبت شد. سپس شاخص‌ها مشخص و شاخص‌هایی که مفهوم مشترک یا نزدیک به هم داشتند در قالب یک مؤلفه آورده شدند. در نهایت، ۵۶ شاخص و ۸ مؤلفه احصاء شد.

خلاصه جدول ۲ عبارت است از این که در ارائه گزارش فساد به سازمان بازرسی کل کشور، ۸ مؤلفه اثرگذار هستند که هرکدام از آن‌ها نیز خود دارای شاخص‌هایی هستند. باتوجه به شاخص‌های هر مؤلفه مشخص می‌شود که هرکدام از آن‌ها جنبه‌ای از ویژگی‌های مربوط به فرد، سازمان و جامعه را در بر دارند که ترکیب آن‌ها با یکدیگر در جذب مردم برای مشارکت در امر گزارش فساد اثرگذار است.

روایی و پایایی عوامل مؤثر شناسایی شده

جهت بررسی روایی عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد از روایی صوری و محتوایی استفاده شد. جهت بررسی روایی صوری، تمامی مراحل که در روش مرور سیستماتیک جهت مشخص نمودن عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد طی شده بود در اختیار اساتید (ناظران طرح، ۲ نفر) قرار گرفت و پس از بحث و بررسی انجام شده، مورد تأیید اساتید واقع شد. جهت اطمینان بیشتر، فرایند در اختیار خبرگان (جدول ۱) شناسایی شده در سازمان مورد مطالعه قرار گرفت، آن‌ها نیز پس از بررسی‌هایی که انجام دادند، اظهار داشتند که کار انجام شده با دقت زیاد و توجه به ریز جزئیات انجام شده و موارد حاصله مورد تأیید است و در نهایت، روایی صوری آن تأیید شد؛ همچنین باتوجه به اینکه عوامل مؤثر از طریق پژوهش‌های پیشین حاصل شده بود، روایی آن از نظر محتوایی، مورد تأیید قرار گرفت.

جهت اندازه‌گیری پایایی عوامل از شاخص کاپا^۱ استفاده شد. باتوجه به اینکه میزان شاخص کاپا برابر با ۰/۷۳ است، میزان شاخص در وضعیت معتبر قرار دارد و پایایی عوامل شناسایی شده نیز تأیید شد.

یافته های بخش مدل سازی ساختاری - تفسیری جامع فازی

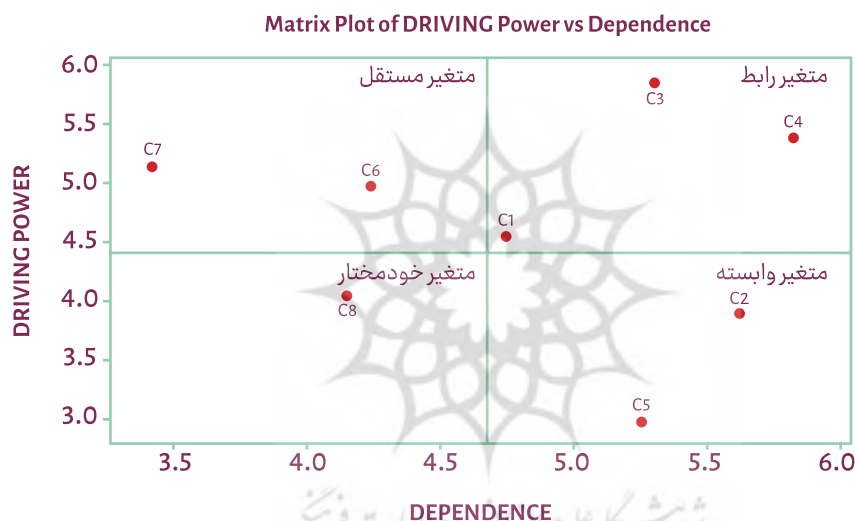
در این مرحله، با استفاده از روش مدل سازی ساختاری - تفسیری جامع فازی به تعیین روابط بین عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد پرداخته شد.

مطابق با روش مدل سازی ساختاری - تفسیری جامع فازی، در نخستین گام، هدف مشخص و خبرگان هدف، شناسایی شدند. هدف پژوهش در این بخش، تعیین روابط بین عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد بود و خبرگان مطابق با جدول ۱، ۹ نفر بودند. در گام دوم، پس از مشخص شدن معیارهای مورد بررسی که عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد است (جدول ۳) و در این بخش، مؤلفه ها با عبارت های (C۱) تا (C۸) مشخص شدند. در گام سوم، پس از جمع آوری پاسخ ها (نظرات خبرگان)، ماتریس خودتعاملی ساختاری ایجاد شد. به گونه ای که خبرگان به مقایسه زوجی بین عوامل پرداخته و تأثیرگذاری عوامل بر یکدیگر را در طیف پنج تایی از خیلی زیاد تا تأثیری ندارد، مشخص کردند. پس از جمع آوری نظرات کلیه خبرگان، به روش فراوانی، پرسش نامه ها را ادغام نموده و به یک پرسش نامه واحد با عنوان پرسش نامه خودتعاملی ساختاری دست یافته شد. در گام چهارم، ماتریس دستیابی فازی نهایی ایجاد شد. در گام پنجم، جهت محاسبه قدرت نفوذ و میزان وابستگی برای تحلیل میک مک، ابتدا محاسبات غیرفازی سازی انجام شد. پس از مشخص شدن قدرت نفوذ و میزان وابستگی (جدول ۴)، با استفاده از اعداد غیرفازی شده، میک مک فازی رسم گردید. میک مک فازی در شکل ۱ آورده شده است. باتوجه به اینکه جدول های فازی بسیار بزرگ و طولانی هستند برای کاهش حجم پژوهش، آورده نشده است.

جدول ۴. قدرت نفوذ و میزان وابستگی فازی

میزان وابستگی	قدرت نفوذ	مؤلفه ها
۴/۷۵	۴/۵۶	C1
۵/۶۳	۳/۹۰	C2
۵/۳۱	۵/۸۵	C3

میزان وابستگی	قدرت نفوذ	مؤلفه‌ها
۵/۸۳	۵/۳۹	C4
۵/۲۶	۲/۹۸	C5
۴/۲۴	۴/۹۷	C6
۳/۴۱	۵/۱۶	C7
۴/۱۵	۴/۰۶	C8

شکل ۱. میک مک فازی

باتوجه به شکل ۱، می‌توان مشاهده کرد که نمودار میک مک از دو محور افقی و عمودی تشکیل شده است که محور عمودی، قدرت نفوذ و محور افقی، میزان وابستگی نام دارد؛ همچنین نمودار به ۴ قسمت شامل متغیرهای رابط، مستقل، خودمختار و وابسته تقسیم شده است که باتوجه به مطالعه بیات و همکاران (۱۳۹۸)، هریک از این متغیرها دارای ویژگی‌هایی است که اشاره می‌شود. متغیرهای رابط، متغیرهایی هستند که قدرت نفوذ و میزان وابستگی بالایی دارند و تأثیرگذاری و تأثیرپذیری آن‌ها بالاست به گونه‌ای که هر تغییری هرچند کوچک در این متغیرها باعث تغییرات بسیار زیادی در سیستم می‌شود.

متغیرهای مستقل، متغیرهایی هستند که قدرت نفوذ بالا و میزان وابستگی پایینی دارند و به نوعی، تأثیرگذاری بالا و تأثیرپذیری کمی دارند. متغیرهای وابسته، متغیرهایی هستند که قدرت نفوذ پایین و میزان وابستگی بالایی دارند به گونه‌ای که تأثیرگذاری پایین و تأثیرپذیری بالایی دارند. متغیرهای خودمختار، متغیرهایی هستند که قدرت نفوذ و میزان وابستگی پایینی دارند و به نوعی، جدا از سیستم هستند و تغییر در آن‌ها باعث تغییر آن چنانی در سیستم نمی‌شود.

همچنین باتوجه به شکل ۱، می‌توان بیان کرد که ویژگی‌های ساختاری، ویژگی‌های قانونی و ویژگی‌های فردی در دسته متغیرهای رابط قرار دارند. ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی و ویژگی‌های امنیتی در دسته متغیرهای مستقل جای دارند. ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی) و ویژگی‌های انگیزشی در دسته متغیرهای وابسته قرار دارند. ویژگی‌های آموزشی و فرهنگی در دسته متغیرهای خودمختار جای دارد.

در گام ششم، ابتدا ماتریس دستیابی تشکیل شد (جدول ۵). سپس، ماتریس دستیابی از نظر انتقال‌پذیری در روابط بین متغیرها، سازگار شد و موارد انتقال‌پذیر با (*۱) مشخص شدند (جدول ۶).

جدول ۵. ماتریس دستیابی

	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
C1	1	1	0	0	1	1	0	۱
C2	0	1	0	0	1	0	0	1
C3	0	0	1	1	1	1	1	1
C4	0	0	1	1	1	0	1	0
C5	0	1	0	0	1	0	0	0
C6	1	0	0	0	1	1	1	0
C7	0	0	0	0	1	1	1	0
C8	0	1	0	0	0	0	0	1

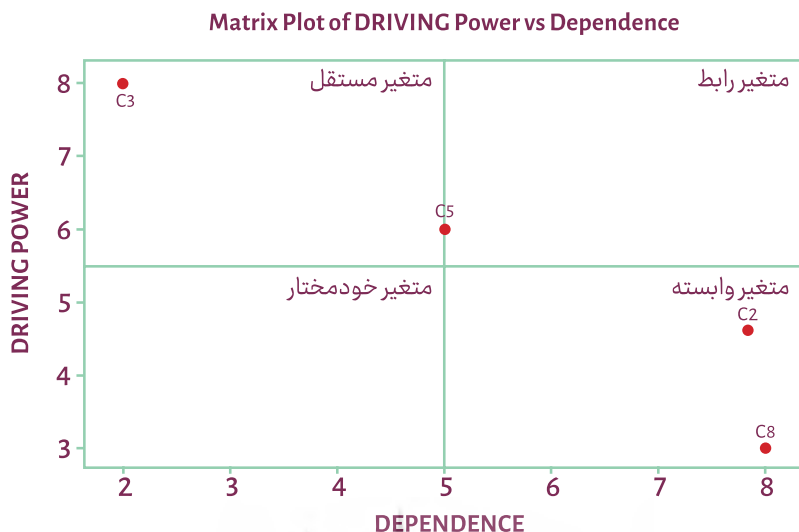
جدول ۶. ماتریس دستیابی سازگار

	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
C1	1	1	0	0	1	1	*1	1
C2	0	1	0	0	1	0	0	1
C3	*1	*1	1	1	1	1	1	1
C4	*1	*1	1	1	1	*1	1	*1
C5	0	1	0	0	1	0	0	*1
C6	1	*1	0	0	1	1	1	*1
C7	*1	*1	0	0	1	1	1	*1
C8	0	1	0	0	*1	0	0	1

پس از مشخص نمودن ماتریس دستیابی سازگار، قدرت نفوذ و میزان وابستگی متغیرها با استفاده از اعداد قطعی مشخص شد (جدول ۷) و تحلیل میک مک آن نیز در شکل ۲ رسم شد.

جدول ۷. قدرت نفوذ و میزان وابستگی قطعی

مؤلفه‌ها	قدرت نفوذ	میزان وابستگی
C1	۶	۵
C2	۳	۸
C3	۸	۲
C4	۸	۲
C5	۳	۸
C6	۶	۵
C7	۶	۵
C8	۳	۸

شکل ۲. میک مک قطعی

باتوجه به شکل ۲ می توان بیان کرد که ویژگی های قانونی و ویژگی های ساختاری در دسته متغیرهای مستقل جای دارند. ویژگی های فردی، ویژگی های ارتباطی و اطلاعاتی و ویژگی های امنیتی در مرز بین متغیرهای مستقل و متغیرهای رابط و متمایل به متغیرهای رابط قرار دارند. ویژگی های اخلاقی و معنوی (ارزشی)، ویژگی های انگیزشی و ویژگی های آموزشی و فرهنگی در دسته متغیرهای وابسته قرار دارند.

از مقایسه میک مک فازی با میک مک قطعی می توان بیان کرد که تفاوت هایی بین آن ها وجود دارد به گونه ای که در میک مک قطعی تعداد متغیرهای وابسته افزایش یافته، تعداد متغیرهای خودمختار کاهش یافته و تعداد متغیرهای مستقل بدون تغییر مانده است؛ همچنین باتوجه به اینکه متغیرهای مرز مشترک مستقل و رابط بیشتر به سمت رابط سوق دارند، تعداد متغیرهای رابط نیز تغییری نداشته است؛ اما تفاوت اصلی بین میک مک فازی و میک مک قطعی در پراکنش متغیرهاست؛ به گونه ای که در میک مک فازی، متغیرها به خوبی پراکنش صورت گرفته و به طور دقیق متغیرها در جای خود قرار گرفته اند؛ اما در میک مک قطعی، پراکنش متغیرها به خوبی حالت فازی نبوده و تعداد

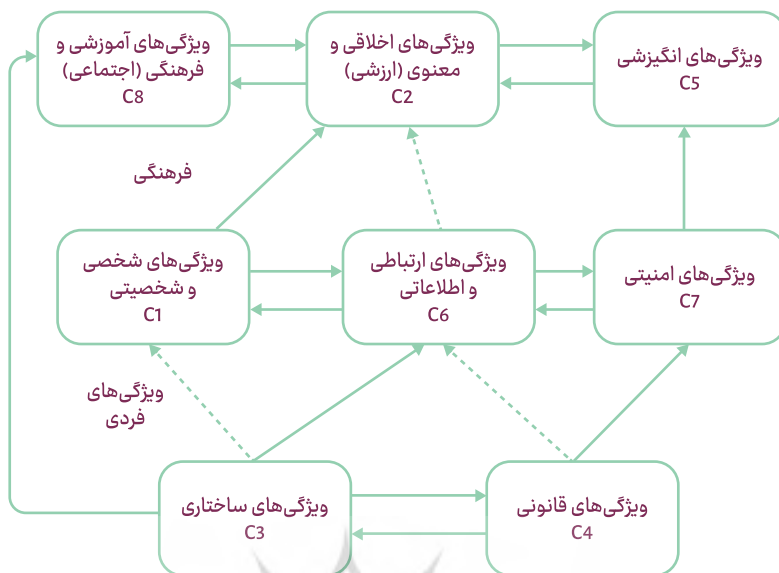
زیادی از متغیرها در یک جایگاه مشترک پراکنده شده‌اند که این نشان از برتری بخش فازی در پراکنش متغیرها نسبت به بخش قطعی دارد.

سپس، به تعیین سطح متغیرها پرداخته به گونه‌ای که ابتدا خروجی (دستیابی)، ورودی (پیش‌نیاز) و اشتراک مشخص شد و پس از آن مواردی که خروجی و اشتراک آن‌ها مانند هم بود در یک سطح قرار گرفتند و این فرایند آن قدر ادامه یافت تا تمامی متغیرها سطح‌بندی شدند. تمامی موارد مذکور در جدول ۸، آورده شده است.

جدول ۸. تعیین سطح

سطح	اشتراک	ورودی (پیش‌نیاز)	خروجی (دستیابی)	مؤلفه‌ها
۲	۱-۶-۷	۱-۳-۴-۶-۷	۸-۷-۶-۵-۲-۱	C۱
۱	۲-۵-۸	۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸	۲-۵-۸	C۲
۳	۳-۴	۳-۴	۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸	C۳
۳	۳-۴	۳-۴	۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸	C۴
۱	۲-۵-۸	۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸	۲-۵-۸	C۵
۲	۱-۶-۷	۱-۳-۴-۶-۷	۱-۲-۵-۶-۷-۸	C۶
۲	۱-۶-۷	۱-۳-۴-۶-۷	۱-۲-۵-۶-۷-۸	C۷
۱	۲-۵-۸	۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸	۲-۵-۸	C۸

در گام هفتم، ابتدا با استفاده از اطلاعات حاصل شده، مدل مستخرج از نظر خبرگان ترسیم شد که در شکل ۳، آورده شده است. همان‌طور که در شکل ۳، مدل مستخرج از نظرات خبرگان مشاهده می‌شود، برخی از روابط با خطوط جهت‌دار پررنگ و برخی به صورت خط چین کم‌رنگ آورده شده است. خطوط جهت‌دار پررنگ، نشان‌دهنده وجود رابطه به صورت اصلی و غیرتعدی^۱ و خط چین کم‌رنگ، نشان‌دهنده وجود رابطه به صورت تعدی مهم و معنادار است.

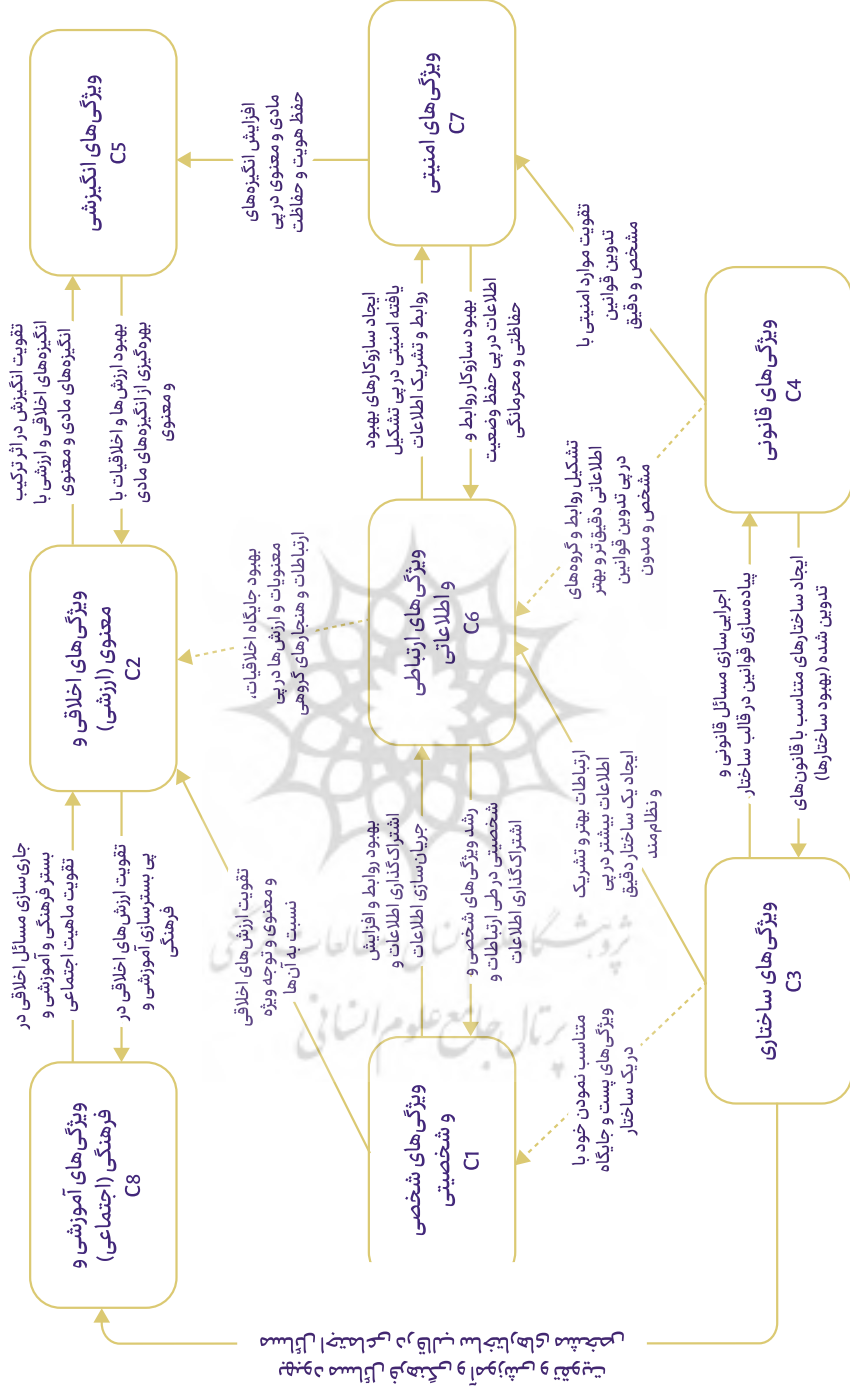
شکل ۳. مدل مستخرج از نظر خبرگان

در نهایت در شکل ۴، مدل نهایی مدل سازی ساختاری تفسیری جامع فازی همراه با روابط اصلی و غیرتعددی و برخی از روابط تعددی مهم و معنادار باقی مانده است؛ همچنین تفسیرهایی که در رابطه با روابط بین متغیرها در ماتریس تفسیری (جدول ۹) ارائه شده، در مدل نهایی آورده شده است.

جدول ۹. تفسیر روابط بین مؤلفه ها

رابطه ها	رابطه بین مؤلفه ها	تفسیر رابطه
رابطه ۱ با ۲	ویژگی های فردی با ویژگی های اخلاقی و معنوی (ارزشی)	تقویت ارزش های اخلاقی و معنوی و توجه ویژه نسبت به آن ها
رابطه ۱ با ۶	ویژگی های فردی با ویژگی های ارتباطی و اطلاعاتی	بهبود روابط و افزایش اشتراک گذاری اطلاعات و جریان سازی اطلاعات
رابطه ۲ با ۵	ویژگی های اخلاقی و معنوی (ارزشی) با ویژگی های انگیزشی	تقویت انگیزش در اثر ترکیب انگیزه های اخلاقی و ارزشی با انگیزه های مادی و معنوی
رابطه ۲ با ۸	ویژگی های اخلاقی و معنوی (ارزشی) با ویژگی های آموزشی و فرهنگی	جاری سازی مسائل اخلاقی در بستر فرهنگی و آموزشی و تقویت ماهیت اجتماعی

رابطه‌ها	رابطه بین مؤلفه‌ها	تفسیر رابطه
رابطه ۳ با ۱	ویژگی‌های ساختاری با ویژگی‌های فردی	متناسب‌سازی خود با ویژگی‌های پست و جایگاه در یک ساختار
رابطه ۳ با ۴	ویژگی‌های ساختاری با ویژگی‌های قانونی	اجرایی‌سازی مسائل قانونی و پیاده‌سازی قوانین در قالب ساختار
رابطه ۳ با ۶	ویژگی‌های ساختاری با ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی	ارتباطات بهتر و تشریک اطلاعات بیشتر در پی ایجاد یک ساختار دقیق و نظام‌مند
رابطه ۳ با ۸	ویژگی‌های ساختاری با ویژگی‌های آموزشی و فرهنگی	بهبود مسائل فرهنگی و آموزشی و تقویت مسائل اجتماعی در قالب ساختارهای مشخص
رابطه ۴ با ۳	ویژگی‌های قانونی با ویژگی‌های ساختاری	ایجاد ساختارهای متناسب با قانون‌های تدوین شده (بهبود ساختارها)
رابطه ۴ با ۶	ویژگی‌های قانونی با ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی	تشکیل روابط و گروه‌های اطلاعاتی دقیق‌تر و بهتر در پی تدوین قوانین مشخص و مدون
رابطه ۴ با ۷	ویژگی‌های قانونی با ویژگی‌های امنیتی	تقویت موارد امنیتی با تدوین قوانین مشخص و دقیق
رابطه ۵ با ۲	ویژگی‌های انگیزشی با ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی)	بهبود ارزش‌ها و اخلاقیات با بهره‌گیری از انگیزه‌های مادی و معنوی
رابطه ۶ با ۱	ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی با ویژگی‌های فردی	رشد ویژگی‌های فردی در طی ارتباطات و اشتراک‌گذاری اطلاعات
رابطه ۶ با ۲	ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی با ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی)	بهبود جایگاه اخلاقیات، معنویات و ارزش‌ها در پی ارتباطات و هنجارهای گروهی
رابطه ۶ با ۷	ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی با ویژگی‌های امنیتی	ایجاد سازوکارهای بهبودیافته امنیتی در پی تشکیل روابط و تشریک اطلاعات
رابطه ۷ با ۵	ویژگی‌های امنیتی با ویژگی‌های انگیزشی	افزایش انگیزه‌های مادی و معنوی در پی حفظ هویت و حفاظت
رابطه ۷ با ۶	ویژگی‌های امنیتی با ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی	بهبود سازوکار روابط و اطلاعات در پی حفظ وضعیت حفاظتی و محرمانگی
رابطه ۸ با ۲	ویژگی‌های آموزشی و فرهنگی با ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی)	تقویت ارزش‌های اخلاقی در پی بسترسازی آموزشی و فرهنگی

شکل ۴. مدل نهایی

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به دنبال مدل‌سازی عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد به سازمان بازرسی کل کشور با کمک خبرگان حاضر در اداره کل بازرسی استان فارس بود. در راستای مدل‌سازی، ابتدا عوامل مؤثر به شیوه مرور سیستماتیک مشخص شدند و پس از آن با استفاده از روش مدل‌سازی ساختاری - تفسیری جامع‌فازی، مدل‌سازی انجام گرفت و روابط بین عوامل و تفسیر روابط بین آن‌ها مشخص شد.

باتوجه به مطالعه انجام‌شده، عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد، در قالب ۸ مؤلفه و ۵۶ شاخص جای گرفتند. مؤلفه‌ها عبارت است از: ویژگی‌های فردی، ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی)، ویژگی‌های ساختاری، ویژگی‌های قانونی، ویژگی‌های انگیزشی، ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی، ویژگی‌های امنیتی و ویژگی‌های آموزشی و فرهنگی.

همان‌طور که در عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد قابل مشاهده است، عوامل شناسایی‌شده جنبه‌های مختلف زندگی یک فرد را پوشش داده؛ به‌گونه‌ای که از ویژگی‌های فردی فرد شروع شده و با اخلاق، انگیزش، ارتباطات و اطلاعات و آموزش و فرهنگ ادامه یافته است. در کنار جنبه‌های زندگی فرد، به وجود ساختار و قوانین اشاره شده که نقش پایه و اساس را در این حوزه داشته و بدون وجود آن‌ها اصلاً مشارکتی شکل نخواهد گرفت که بخواهد عوامل مؤثری را شامل شود؛ همچنین به حفظ امنیت اشاره شده که بحثی بسیارمهم در این زمینه است. بدون حفظ امنیت، مشارکت وجود دارد اما مشارکت‌کنندگان باید همیشه با ترس از اقدام‌های مفسدان علیه خودشان زندگی کنند؛ اما هنگامی که امنیت پدید آید، هویت محرمانه بماند و مورد محافظت قرار گیرند، نوعی آسایش خاطر برای مشارکت‌کنندگان پدید می‌آید و مشارکت بهبود پیدا می‌کند.

گیبس^۱ (۲۰۲۰)، حاکمیت قانون، حمایت، حفاظت، حفظ هویت و محرمانگی؛ بینهداب و همکاران (۲۰۲۱)، آزادی مطبوعات و رسانه‌ها؛ تاوارس^۲ و همکاران (۲۰۲۱)،

1. Gibbs

2. Tavares

جنسیت و انگیزه؛ ویان و همکاران (۲۰۲۲)، اعطای پاداش، وجدان، حفظ هویت و محرمانگی و وجود کانال‌ها و راه‌های متعدد برای گزارش دهی؛ پیفر و همکاران (۲۰۲۲)، توجه به قومیت‌ها؛ هوگیگ (۲۰۲۳)، پاداش، حفظ هویت و محرمانگی و استفاده از ابزارهای دیجیتال؛ ابراهیمی^۱ و همکاران (۲۰۲۳)، دولت الکترونیک، شفافیت و پاسخگویی؛ بولو و همکاران (۱۴۰۰)، سن، جنسیت، سطح تحصیلات، اخلاق، خودکارآمدی، حمایت و نگرش؛ سپهوند و همکاران (۱۴۰۱)، رهبری مثبت؛ مرکزالمیری و همکاران (۱۴۰۱)، اعطای پاداش، حمایت، حفظ هویت و محرمانگی، شفافیت و استفاده از وسایل الکترونیکی پیشرفته جهت دریافت گزارش‌ها؛ وکیلی و همکاران (۱۴۰۱)، تقویت نهادهای مدنی و سازمان‌های مردم‌نهاد؛ تسلیمی و همکاران (۱۴۰۲)، رشد و ارتقای آگاهی، تقویت شبکه‌های اجتماعی و تشویق به گزارش دهی و سوت زنی را به عنوان عوامل مؤثر بر گزارش دهی فساد ارائه داده‌اند. همان‌طور که مشاهده می‌شود، یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش‌های پیشین همسو است.

عوامل مؤثر (مؤلفه‌ها و شاخص‌ها) نشان دادند که برای جلب مشارکت مردم به ارائه گزارش فساد باید تمامی جنبه‌های فردی، سازمانی و اجتماعی مردم در نظر گرفته شده و فقط به یک جنبه اکتفا نشود. به‌گونه‌ای در پژوهش حاضر ویژگی‌های فردی و اخلاقی به جنبه فردی، ویژگی‌های سازمانی، انگیزشی، امنیتی و آموزشی و فرهنگی به جنبه سازمانی و ویژگی‌های قانونی و ارتباطی و اطلاعاتی به جنبه اجتماعی اشاره دارد.

باتوجه به مطالعه انجام‌شده، مشخص شد که بین عوامل مؤثر رابطه وجود دارد. برای شناسایی روابط بین عوامل مؤثر از روش مدل‌سازی ساختاری - تفسیری جامع‌فازی استفاده شد. پس از اینکه مراحل مربوط به این روش طی شد، مدل نهایی به دست آمد. مدل نهایی که دربرگیرنده روابط بین عوامل مؤثر است، از سه سطح تشکیل شد. در سطح سه که سطحی زیربنایی و تأثیرگذارترین سطح است، ویژگی‌های قانونی و ساختاری قرار گرفته و مهم‌ترین ویژگی این سطح، بیشترین تأثیرگذاری و کمترین تأثیرپذیری است. در سطح دو که سطحی بینابینی است، ویژگی‌های امنیتی، ویژگی‌های فردی و ویژگی‌های

ارتباطی و اطلاعاتی قرار دارند و ویژگی آن‌ها در این است که تأثیرگذاری و تأثیرپذیری متوسطی دارند. در سطح یک که سطحی روبنایی و تأثیرپذیرترین سطح است، ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی)، ویژگی‌های انگیزشی و ویژگی‌های آموزشی و فرهنگی قرار گرفته و مهم‌ترین ویژگی این سطح، کمترین تأثیرگذاری و بیشترین تأثیرپذیری است.

قبل از اینکه به تفسیر روابط بین عوامل مؤثر پرداخته شود، میک‌های فازی و قطعی مطرح می‌شود؛ به گونه‌ای که میک‌ها در فضای فازی و قطعی دارای چهار بخش متغیرهای مستقل، رابط، وابسته و خودمختار است. متغیرهای رابط، متغیرهایی هستند که قدرت نفوذ و میزان وابستگی بالایی دارند و تأثیرگذاری و تأثیرپذیری آن‌ها بالاست به گونه‌ای که هر تغییری هرچند کوچک در این متغیرها باعث تغییرات بسیار زیادی در سیستم می‌شود. متغیرهای مستقل، متغیرهایی هستند که قدرت نفوذ بالا و میزان وابستگی پایینی دارند و به نوعی، تأثیرگذاری بالا و تأثیرپذیری کمی دارند. متغیرهای وابسته، متغیرهایی هستند که قدرت نفوذ پایین و میزان وابستگی بالایی دارند به گونه‌ای که تأثیرگذاری پایین و تأثیرپذیری بالایی دارند. متغیرهای خودمختار، متغیرهایی هستند که قدرت نفوذ و میزان وابستگی پایینی دارند و به نوعی، جدا از سیستم هستند و تغییر در آن‌ها باعث تغییر آن چنانی در سیستم نمی‌شود. در میک‌های فازی، ویژگی‌های ساختاری، ویژگی‌های قانونی و ویژگی‌های فردی در دسته متغیرهای رابط قرار دارند. قدرت نفوذ و میزان وابستگی این متغیرها نشان می‌دهد که هر دو در سطح بالایی قرار دارند، قانون، ساختار و شخصیت را در بر گرفته است و اگر تغییری کوچک در این ویژگی‌ها ایجاد شود، سیستم دچار تغییرات زیادی می‌شود. ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی و ویژگی‌های امنیتی در دسته متغیرهای مستقل جای دارند. قدرت نفوذ و میزان وابستگی این متغیرها نشان می‌دهد که نفوذ بالا و وابستگی پایینی دارند. امنیت، ارتباطات و اطلاعات در این دسته قرار دارند و در سیستم از تأثیرگذاری زیادی برخوردار هستند. ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی) و ویژگی‌های انگیزشی در دسته متغیرهای وابسته قرار دارند. قدرت نفوذ و میزان وابستگی این متغیرها نشان می‌دهد که نفوذ پایین و وابستگی بالایی دارند. اخلاق و انگیزه در این دسته قرار دارند و در

سیستم از تأثیرپذیری زیادی برخوردار هستند. درنهایت، ویژگی‌های آموزشی و فرهنگی در دسته متغیرهای خودمختار جای دارد که قدرت نفوذ و میزان وابستگی پایینی دارند و در این سیستم، نقش زیادی ندارند. اگر چه آموزش و فرهنگ به طور کلی اهمیت زیادی برای ارتقای گزارش‌دهی و مشارکت مردم دارند؛ اما در این سیستم به علت کنش‌ها و واکنش‌های پدیدآمده قدرت نفوذ و میزان وابستگی آن، یکدیگر را خنثی کرده و در دسته خودمختار قرار گرفته است.

در میک مک قطعی، ویژگی‌های قانونی و ویژگی‌های ساختاری در دسته متغیرهای مستقل، ویژگی‌های فردی، ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی و ویژگی‌های امنیتی در مرز بین متغیرهای مستقل و متغیرهای رابط و متمایل به متغیرهای رابط و ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی)، ویژگی‌های انگیزشی و ویژگی‌های آموزشی و فرهنگی در دسته متغیرهای وابسته قرار دارند. همان‌طور که مشاهده می‌شود در این سیستم، جای متغیرها نسبت به سیستم قبل تغییر کرده و این تغییرات در اثر کنش‌ها و واکنش‌هایی است که وجود دارد.

از مقایسه میک مک فازی با میک مک قطعی می‌توان بیان کرد که تفاوت‌هایی بین آن‌ها وجود دارد به گونه‌ای که در میک مک قطعی تعداد متغیرهای وابسته افزایش یافته، تعداد متغیرهای خودمختار کاهش یافته و تعداد متغیرهای مستقل بدون تغییر مانده است؛ همچنین باتوجه به اینکه متغیرهای مرز مشترک مستقل و رابط بیشتر به سمت رابط سوق دارند، تعداد متغیرهای رابط نیز تغییری نداشته است؛ اما تفاوت اصلی بین میک مک فازی و میک مک قطعی در پراکنش متغیرهاست؛ به گونه‌ای که در میک مک فازی، متغیرها به خوبی پراکنش صورت گرفته و به طور دقیق متغیرها در جای خود قرار گرفته‌اند؛ اما در میک مک قطعی، پراکنش متغیرها به خوبی حالت فازی نبوده و تعداد زیادی از متغیرها در یک جایگاه مشترک پراکنده شده‌اند که این نشان از برتری بخش فازی در پراکنش متغیرها نسبت به بخش قطعی دارد.

در میک مک‌ها در اثر کنش‌ها و واکنش‌ها مدام جای متغیرها تغییر می‌کند تا اینکه درنهایت سطح‌بندی صورت گیرد و مدل‌سازی انجام شود تا موقعیت نهایی متغیرها

به صورت دقیق، مشخص شود.

پس از اینکه تمامی این مراحل طی شد، باید روابطی که بین متغیرها به وجود آمده، تفسیر شود. روابط موجود در مدل نشان می‌دهد که برخی از روابط با خطوط جهت دار پررنگ و برخی به صورت خط چین کم‌رنگ آورده شده است. خطوط جهت دار پررنگ، نشان‌دهنده وجود رابطه به صورت اصلی و غیرتعدی و خط چین کم‌رنگ، نشان‌دهنده وجود رابطه به صورت تعدی مهم و معنادار است. تفسیر روابط بین عوامل در ادامه آورده می‌شود.

رابطه بین ویژگی‌های فردی با ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی) باعث تقویت ارزش‌های اخلاقی و معنوی و توجه ویژه نسبت به آن‌ها می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های فردی با ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی باعث بهبود روابط و افزایش اشتراک‌گذاری اطلاعات و جریان‌سازی اطلاعات می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی) با ویژگی‌های انگیزشی باعث تقویت انگیزش در اثر ترکیب انگیزه‌های اخلاقی و ارزشی با انگیزه‌های مادی و معنوی می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی) با ویژگی‌های آموزشی و فرهنگی باعث جاری‌سازی مسائل اخلاقی در بستر فرهنگی و آموزشی و تقویت ماهیت اجتماعی می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های ساختاری با ویژگی‌های فردی باعث متناسب‌سازی خود با ویژگی‌های پست و جایگاه در یک ساختار می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های ساختاری با ویژگی‌های قانونی باعث اجرایی‌سازی مسائل قانونی و پیاده‌سازی قوانین در قالب ساختار می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های ساختاری با ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی باعث ارتباطات بهتر و تشریک اطلاعات بیشتر در پی ایجاد یک ساختار دقیق و نظام‌مند می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های ساختاری با ویژگی‌های آموزشی و فرهنگی باعث بهبود مسائل فرهنگی و آموزشی و تقویت مسائل اجتماعی در قالب ساختارهای مشخص می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های قانونی با ویژگی‌های ساختاری باعث ایجاد ساختارهای متناسب با قانون‌های تدوین شده (بهبود ساختارها) می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های قانونی با ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی باعث تشکیل روابط و گروه‌های اطلاعاتی دقیق‌تر و بهتر در پی تدوین قوانین مشخص و مدوّن

می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های قانونی با ویژگی‌های امنیتی باعث تقویت موارد امنیتی با تدوین قوانین مشخص و دقیق می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های انگیزشی با ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی) باعث بهبود ارزش‌ها و اخلاقیات با بهره‌گیری از انگیزه‌های مادی و معنوی می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی با ویژگی‌های فردی باعث رشد ویژگی‌های فردی در طی ارتباطات و اشتراک‌گذاری اطلاعات می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی با ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی) باعث بهبود جایگاه اخلاقیات، معنویات و ارزش‌ها در پی ارتباطات و هنجارهای گروهی می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی با ویژگی‌های امنیتی باعث ایجاد سازوکارهای بهبود یافته امنیتی در پی تشکیل روابط و تشریک اطلاعات می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های امنیتی با ویژگی‌های انگیزشی باعث افزایش انگیزه‌های مادی و معنوی در پی حفظ هویت و حفاظت می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های امنیتی با ویژگی‌های ارتباطی و اطلاعاتی باعث بهبود سازوکار روابط و اطلاعات در پی حفظ وضعیت حفاظتی و محرمانگی می‌شود. رابطه بین ویژگی‌های آموزشی و فرهنگی با ویژگی‌های اخلاقی و معنوی (ارزشی) باعث تقویت ارزش‌های اخلاقی در پی بسترسازی آموزشی و فرهنگی می‌شود.

میرکمالی و همکاران (۱۳۹۵) به تأثیر مشارکت مردم در پیشگیری از فساد پرداخته و نشان داده که مشارکت مردم در پیشگیری از فساد تأثیرگذار است و همچنین بیان داشته که برای جذب مشارکت مردم به گزارش‌دهی، دسترسی آزاد به اطلاعات شفاف، در معرض عموم بودن، ایجاد سامانه جامع گزارش‌دهی، حمایت از گزارش‌دهندگان و آموزش آن‌ها لازم و ضروری است.

بشیری و همکاران (۱۴۰۰) به تأثیر شبکه‌های اجتماعی برای مبارزه با فساد پرداخته و مشخص کرده‌اند که شبکه‌های اجتماعی هم برای مبارزه با فساد تأثیرگذار است و هم باعث بهبود گزارش‌دهی می‌شود. صیادقبادی و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی تأثیر سوت‌زنی بر فساد و شفافیت پرداخته و مشخص کرده‌اند که سوت‌زنی باعث کاهش فساد و افزایش شفافیت می‌شود.

مانزین^۱ و همکاران (۲۰۱۵) به ادراک از فساد؛ میرجانیچ^۲ و همکاران (۲۰۱۶) به حمایت و حفاظت از افشاگران به‌ویژه در برابر اقدام‌های تلافی‌جویانه؛ والتون^۳ و همکاران (۲۰۱۷) به آموزش، تحصیلات و جذب اعتماد عمومی؛ بینهداب و همکاران (۲۰۲۱) به آزادی مطبوعات و رسانه‌ها اشاره کرده‌اند و هر یک از موارد مطرح شده بر گزارش‌دهی تأثیرگذار هستند. با توجه موارد ارائه‌شده، می‌توان بیان کرد که یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌ها مطالعات پیشین همسو است.

توانگررنجبر و همکاران (۱۴۰۱) برای ترسیم مدل اجرای خط‌مشی سوت‌زنی در سازمان‌های دولتی ایران به تعیین روابط پرداخته‌اند و متغیرهای مربوط به مطالعه خود را در دو سطح خرد و کلان سطح‌بندی کرده‌اند. این پژوهش از نظر مفهومی و متغیرها با پژوهش حاضر متفاوت است؛ اما از نظر روش تا حدی قرابت دارد.

بختیاری و همکاران (۱۴۰۱) در رابطه با عوامل مؤثر بر شکل‌گیری فساد اقتصادی در ایران، با استفاده از روش مدل‌سازی ساختاری - تفسیری به طراحی مدل پرداخته‌اند. مدل نهایی آن‌ها در شش سطح ترسیم شده است. برخلاف پژوهش حاضر که برای عوامل مؤثر بر گزارش‌دهی، مدل ترسیم کرده، این پژوهش به ترسیم مدل عوامل مؤثر بر شکل‌گیری فساد اقتصادی پرداخته است. بهبودی و همکاران (۱۳۹۷) در رابطه با علل مؤثر بر فساد اداری دولت الکترونیک در ایران با استفاده از روش مدل‌سازی ساختاری - تفسیری به طراحی مدل پرداخته‌اند. مدل نهایی آن‌ها در سیزده سطح ترسیم شده است. برخلاف پژوهش حاضر که برای عوامل مؤثر بر گزارش‌دهی، مدل ترسیم کرده، این پژوهش به ترسیم مدل علل مؤثر بر فساد اداری دولت الکترونیک در ایران پرداخته است. این پژوهش‌ها از نظر مفهومی و متغیرها با پژوهش حاضر متفاوت هستند؛ اما از نظر روش قرابت دارند؛ ولی در این پژوهش‌ها فقط مدل ترسیم و سطح‌بندی شده است در حالی که در پژوهش حاضر علاوه بر ترسیم و سطح‌بندی مدل، روابط بین عوامل نیز تفسیر صورت گرفته است.

1. Manzin
2. Mirjanic
3. Walton

می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که وجود ساختار و قوانین دقیق و مشخص، پایه‌های اساسی در جذب مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد است. پس از جذب مشارکت مردم، حفظ امنیت، ایجاد حلقه ارتباطی و اطلاعاتی و ویژگی‌های فردی موجب تقویت مشارکت مردم شده و درنهایت، ایجاد انگیزش، حفظ اخلاقیات و ارزش‌ها و آموزش صحیح و ایجاد بستر فرهنگی مناسب باعث به اوج رسیدن مشارکت مردم در ارائه گزارش فساد می‌شود.

پیشنهاده‌ها

باتوجه به موارد ارائه شده در پژوهش حاضر، پیشنهادهایی برای بهبود امور ارائه می‌شود.

۱- باتوجه به اینکه وجود ساختار و قانون سنگ بنای جذب مشارکت در گزارش‌دهی موارد فساد است، پدید آوردن ساختارها و بسترهای حقوقی و قانون‌های دقیق و مشخص در این زمینه لازم و ضروری است. در این زمینه، سازمان بازرسی کل کشور توانسته که طرح جامع حمایت از گزارش دهندگان فساد را به تصویب برساند و در قالب قانون قرار گیرد؛ ازاین‌رو باید به افزایش آگاهی مردم پیرامون این طرح از طریق رسانه‌ها، تبلیغات، شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی پرداخت. به‌گونه‌ای که با آموزش و تحلیل دقیق آن به مردم در جهت بهره‌گیری هر چه بهتر از قوانین و مقررات کمک کرد.

۲- محرومانه ماندن و حفظ امنیت گزارش دهندگان از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است؛ بنابراین برای اینکه مشارکت مردم در گزارش‌دهی موارد فساد افزایش یابد، ضروری است که زمینه لازم برای حفظ هویت و محرومانه ماندن گزارش دهندگان و حفاظت از آن‌ها فراهم شود. اگرچه در سازمان بازرسی کل کشور این امر رعایت می‌گردد؛ اما باتوجه به اینکه در جهت کشور هوشمند و دولت الکترونیک گام برداشته می‌شود و بیشتر موارد در بستر اینترنت قرار دارد باید در این زمینه‌ها نیز دقت بیشتری وجود داشته و از بهترین نرم‌افزارها و ضدویروس‌های موجود استفاده کرد تا امنیت داده‌ها مختل نشود.

۳- به تقویت انگیزه گزارش‌دهندگان و حمایت از آنان توجه ویژه شود؛ چراکه با ایجاد ساختار، قانون‌گذاری و حفظ امنیت می‌توان مشارکت در گزارش‌دهی را به وجود آورد؛ اما بدون حمایت و تقویت انگیزه تمایل به مشارکت در گزارش‌دهی روزبه‌روز کاهش می‌یابد. تقویت انگیزه می‌تواند به صورت اعطای پاداش‌های مالی و غیرمالی باشد. پاداش‌های مالی همان‌طور که از نامش پیداست در قالب پول اعطا می‌شود؛ اما پاداش‌های غیرمالی می‌تواند در قالب تقدیر و تشویق، نام‌گذاری یکی از روزهای سال در تقویم، تقویت روحیه و غیره قرار گیرد.

۴- فرایند باید در جهت تقویت اعتماد به نفس، عزت نفس، خودکارآمدی بوده و باعث تقویت حس تعهد و مسئولیت‌پذیری افراد شود. هنگامی که این موارد پدید آید، فرد خود را جزء مهمی از جامعه دانسته و برای آبادانی آن تلاش می‌کند و در جهت مقابله با فسادگران به گزارش‌دهی می‌پردازد، اما برخلاف آن، وضعیت جامعه برای فرد مهم نبوده و فقط سعی می‌کند که خود را نجات دهد و اگر منفعتی شامل حال او شد با سکوت خود به فساد بیشتر کمک می‌کند.

۱. اسدپور، عهدیه؛ انتظاری، علی و احمدی اهنک، کاظم (۱۳۹۷)، «مشارکت اجتماعی رسمی و غیررسمی و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی: شهرستان آمل)»، جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۹(۳)، ۶۷-۸۶.
۲. بابامحمدی، مهدی (۱۳۹۴)، «نظارت همگانی، رویکردی متفاوت و فراگیر در مبارزه با فساد»، دانش ارزیابی، ۷(۲۶)، ۳۵-۴۶.
۳. بختیاری، حسین؛ صالح‌نیا، علی و سیفی، وحید (۱۴۰۱)، «طراحی مدل عوامل مؤثر بر شکل‌گیری فساد اقتصادی در ایران با رویکرد مدل‌سازی ساختاری - تفسیری»، مجلس و راهبرد، ۲۹(۱۰۹)، ۳۰۵-۳۳۶.
۴. بشیری، سعید و ساعی، مهدی (۱۴۰۰)، «نقش شبکه‌های اجتماعی بر مبارزه با فساد اداری مالی؛ بررسی دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم و تحقیقات تهران»، مطالعات سیاسی، ۵۲، ۷۹-۵۳.
۵. بولو، قاسم و اکبریان شورکایی، رضا (۱۳۹۶)، «بررسی رابطه پدیده تماشاگری، قدرت شواهد و مسئولیت ادراک شده با احتمال گزارشگری تقلب»، حسابداری ارزشی و رفتاری، ۳، ۳۲-۱.
۶. بولو، قاسم؛ سیدی، سید جلال؛ قاضی نوری، سروش و بزیده، فرخ (۱۴۰۰)، «بررسی عوامل مؤثر بر گرایش حسابرسان داخلی به گزارش دهی اقدامات خطاکارانه در ایران»، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۸(۴)، ۵۷۴-۵۹۷.
۷. بهبودی، محمدحسن؛ ابرزی، مهدی و اعتباریان، اکبر (۱۳۹۷)، «طراحی مدل تحلیل تفسیری - ساختاری علل مؤثر بر فساد اداری دولت الکترونیک در ایران»، بررسی مسائل اجتماعی ایران، ۲۹(۲)، ۶۳-۹۰.
۸. بیات، اکبر؛ لطیفی، میثم؛ مرادی، مرتضی و اسلامبولچی، علیرضا (۱۳۹۸)، «طراحی الگوی ایدئولوژی سازمانی با رویکرد TISM فازی»، مدیریت سازمان‌های دولتی، ۷(۳)، ۶۳-۷۶.
۹. پرنیان، احسان؛ رزقی، ابوالفضل و پرهیزکار، سید عباس (۱۳۹۶)، «استفاده از ظرفیت‌های مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (بررسی تجربیات کشورهای منتخب)»، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱-۳۶.
۱۰. پورصمیمی، علی؛ طهرانی، مریم و وکیلی، یوسف (۱۴۰۰)، «شناسایی و رتبه‌بندی پیشایندهای افشاگری در سازمان: رهیافت فراترکیب»، چشم‌انداز مدیریت دولتی، ۴۵، ۳۳-۴۵.

۱۱. تسلیمی، امیرحسین؛ اشرافی، محمود و مالمیر، محمود (۱۴۰۲)، «پیشگیری اجتماعی از فساد اداری»، فصلنامه فقه جزای تطبیقی، ۳(۳)، ۱-۱۱.
۱۲. توانگر رنجبر، محمد؛ الوانی، سید مهدی و مهرمنش، حسن (۱۴۰۱)، «فهم پدیده سوت‌زنی با رویکرد فراترکیب»، مطالعات راهبردی، ۹۷، ۱۵۵-۱۸۷.
۱۳. حاجیان، هادی؛ ابراهیمی، سعید و زارعی، محمد مهدی (۱۴۰۲)، «بررسی نقش نهاد مردمی در افشاکاری جهت پیشگیری از جرم»، مجله پژوهش‌های فقه و حقوق اسلامی، شناسه دیجیتال (DOI): ۱۰.۲۲۰۳۴/IJRJ/۱۹۶۲۱۸۹/۴۲۲۵، ۲۰۲۳.
۱۴. رستمی، ولی و قاسمی، محمدرضا (۱۳۹۷)، «سازوکارهای حقوقی فعال‌سازی ظرفیت گزارش دهندگان مردمی فساد با مطالعه تطبیقی ایران و آمریکا»، حقوق تطبیقی، ۹(۲)، ۶۳۹-۶۵۹.
۱۵. سپهوند، رضا؛ فتحی چگنی، فریبرز و عظیمی، حسین (۱۴۰۱)، «اثر رهبری مثبت‌گرا بر افشاکاری سازمانی با نقش میانجی ارعاب روان‌شناختی»، توسعه مدیریت منابع انسانی و پشتیبانی، ۶۳، ۱-۲۶.
۱۶. شفیع، محمود؛ آقایی طوق، مسلم و کریمیان، محمدرزین (۱۳۹۸)، «تأثیر توانمندسازی شهروندان در کاهش فساد»، رهیافت پیشگیری از جرم، ۶، ۶۳-۸۰.
۱۷. صیادقبادی، عقیل و صیادقبادی، علی (۱۴۰۰)، «سوت‌زنی سازمانی: کاهش فساد اداری و افزایش شفافیت در سازمان»، مطالعات کاربردی در علوم مدیریت و توسعه، ۳۳، ۵۹-۶۴.
۱۸. عارف، رضا (۱۳۹۵)، «افشاکاری؛ زمینه‌ها و پیامدها»، مرکز مطالعات و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد، ۹(۹۲)، ۱-۵۴.
۱۹. فرهادی‌نژاد، محسن و جعفری، سکینه (۱۳۹۸)، «شناسایی علل سوت‌زنی سازمانی و دلایل عدم تمایل به سوت‌زنی در سازمان‌های دولتی»، مدیریت سازمان‌های دولتی، ۲۸، ۷۱-۸۴.
۲۰. قاسمی، محمدرضا و غمامی، سید محمد مهدی (۱۳۹۶)، «مطالعه تطبیقی قاعده ایجاد انگیزه برای گزارش دهی فساد و سازوکارهای حقوقی برای تحقق آن»، تعالی حقوق، ۳(۴)، ۲۸-۷.
۲۱. قاسمی، محمدرضا؛ غمامی، سید محمد مهدی و مخلص‌الائمه، فرزاد (۱۳۹۷)، «پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق، گرایش حقوق عمومی، قواعد و سازوکارهای ناظر بر گزارش دهی مردمی فساد در نظام حقوقی ایران و آمریکا»، دانشگاه امام صادق، تهران، ایران.
۲۲. کریمی، سعید و احمدوند، ولی محمد (۱۴۰۰)، «گزارش فساد، مرزها، مؤلفه‌ها و موانع آن در ایران»، دین و قانون، ۳۴، ۱۹۰-۱۷۱.

۲۳. محسنی، فرید (۱۴۰۰)، «پیشگیری از جرم در سازمان با حمایت از افشاگران»، مجله حقوقی دادگستری، ۸۵ (۱۱۶)، ۲۵۷-۲۸۲.
۲۴. مرکزالمیری، احمد؛ کرمانی، علی اکبر و زارعی محمودآبادی، حسن (۱۴۰۱)، «گزارش دهی مردمی؛ چهارچوبی تدوینی برای مقابله با فساد»، جامعه‌شناسی سیاسی ایران، ۵ (۵)، ۱۴۳-۱۵۹.
۲۵. میرکمالی، سید علیرضا و خلیلی پاجی، «نقش مشارکت مردمی در حوزه پیشگیری از فساد»، کارآگاه، ۳۵، ۱۲۲-۱۰۸.
۲۶. ناصری، ناهید (۱۳۹۶)، «تأثیر درگیرکردن شهروندان در پیشگیری از فساد»، مجله علمی، خبری و تحلیلی کانون وکلای دادگستری اردیبل، ۳ (۳ و ۴)، ۳۲۵-۳۵۸.
۲۷. وکیلی، یوسف؛ جعفری‌نیا، سعید؛ حسن‌پور، اکبر و رزم‌آور، توران (۱۴۰۱)، «فرا تحلیل پیشایندهای افشاگری تخلف (سوت‌زنی) در سازمان»، مطالعات مدیریت دولتی ایران، ۵ (۳)، ۲۵-۵۶.
۲۸. یاراحمدی، حمیدرضا؛ پورعزت، علی اصغر؛ کیا کجوری، داوود و تقی پوریانی گیلانی، یوسف (۱۳۹۹)، «مروری بر پیش‌ران‌ها و پس‌ران‌های فساد در سازمان‌ها با استفاده از روش فراترکیب»، مطالعات راهبردی، ۸۸، ۳۳-۵۶.

منابع انگلیسی

1. Aguilera, J. D. A. (2023). Compliance and Citizen Training in Ecuador. **Revista Conrado**, 19(92), 491-498.
2. Barbabela, L. (2023). Judicial Inconsistency and Citizen Anti-Corruption Demobilization: Evidence from Brazil. **Government and Opposition**, 1-20. <https://doi.org/10.1017/gov.2023.36>
3. Binhadab, N., Breen, M., Gillanders, R. (2021). Press freedom and corruption in business-state interactions. **Economic Systems**, 45(4), 1-20. DOI: 10.1016/j.ecosys.2021.100922
4. Dungan, J. A., Young, L., Waytz, A. (2019). The power of moral concerns in predicting whistleblowing decisions. **Journal of Experimental Social Psychology**, 85(1), 1-12.
5. Gibbs, T. (2020). Whistleblowing: protection or discouragement. **Journal of Money Laundering Control**, 23(3), 591-600. <https://doi.org/10.1108/JMLC-03-2020-0031>

6. Hogg, N. (2023). Financial Incentives for Whistleblowing A Comparative Perspective. **European Journal of Comparative Law and Governance**, 10(2), 176–205.
7. Ibrahimy, M. M., Virkus, S., Norta, A. (2023). The role of e-government in reducing corruption and enhancing transparency in the Afghan public sector: a case study. **Transforming Government: People, Process and Policy**, 17(3), 459–472.
8. Manzin, M., Sumi, R., Oberckal, A. K., Bavec, C. (2015). Impact of Perception of Corruption on Readiness to Report Corruption. **Revija za Kriminalistiko in Kriminologijo**, 66(3), 220–234.
9. Mirjanic, Z., Cosabic, J. (2016). Protection of Whistleblower's Employment Status. **16th International Scientific Conference on Economic and Social Development- The Legal Challenges of Modern World**, 97–107.
10. Nicholls, A. R., Fairs, L. R. W., Toner, J., Jones, L., Mantis, C., et al. (2021). Snitches Get Stitches and End Up in Ditches: A Systematic Review of the Factors Associated With Whistleblowing Intentions. **Frontiers in Psychology**, 12, 1–20. DOI:10.3389/fpsyg.2021.631538
11. Pechthong, P. (2019). Legal Protection Measures for Whistleblowers reporting on Corruption in Thailand. **International Journal of Criminal Justice Sciences**, 14(2), 163–180.
12. Peiffer, C., Walton, G. W. (2022). Getting the (right) message across: How to encourage citizens to report corruption. **Development Policy Review**, 40(5), 1–30.
13. Tankebe, J. (2019). Cooperation with the police against corruption: Exploring the roles of legitimacy, deterrence and collective action theories. **British Journal of Criminology**, 59(6), 1390–1410. <https://doi.org/10.1093/bjc/azz030>
14. Tavares, G. M., Lima, F. V., Michener, G. (2021). To blow the whistle in Brazil: The impact of gender and public service motivation. **Regulation & Governance**, 1–19. DOI:10.1111/regg.12418
15. Vian, T., Agnew, B., McInnes, K. (2022). Whistleblowing as an anti-corruption strategy in health and pharmaceutical organizations in low- and middle-income countries: a scoping review. **Global Health Action**, 15(1), 1–14.

16. Walton, G., Peiffer, C. (2017). The impacts of education and institutional trust on citizens' willingness to report corruption: lessons from Papua New Guinea. **Australian Journal of Political Science**, 52(4), 517-536.
17. Zakaria, M. (2015). Antecedent factors of whistleblowing in organizations. **Procedia Economics and Finance**, 28, 230-234.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی